

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (*Ophold*). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 65:**Forespørgsel til beskæftigelsesministeren [om arbejdsmiljøet].**

Af Bjarne Laustsen (S), Lene Garsdal (SF), Anders Samuelsen (RV) og Søren Søndergaard (EL).

(Forespørgslen anmeldt 30/4 2003).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (*Ophold*). Det er givet.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 58:**Forespørgsel til udenrigsministeren:**

»Vil udenrigsministeren på baggrund af »Beretning til Folketinget om regeringens indsats i det internationale menneskerettighedsarbejde 2002« oplyse, hvordan regeringen vil bidrage til at sikre, at FN's kontrolmekanismer på menneskerettighedsområdet på forsvarlig vis kan varetage deres opgaver nu og i fremtiden, og hvordan den vil sikre, at FN's menneskerettighedskonventioner – civile, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder – implementeres og styrkes i den danske ulandsbistand?«

Af Margrete Auken (SF) og Aage Frandsen (SF). (Forespørgslen anmeldt 3/4 2003. Fremme af forespørgslen vedtaget 10/4 2003).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Jeg gør opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til i morgen, torsdag den 8. maj 2003.

Begrundelse**Margrete Auken (SF):**

Danmark som foregangsland!

Selv om nogle af os har haft det lidt ondt med denne parole i de år, hvor der er skåret dramatisk ned på vores bistand, gælder den jo trods alt stadig væk, og at der er opbakning til den i Udenrigsministeriet, kan der vist heller ikke herske megen tvivl om. Men skal den holde, må vi ikke holde op med at være over og være efter hinanden. Der skal konstant være diskussion om, hvordan vores bistand kan være mest effektiv og leve bedst op til de principper og værdier, vi sætter i højsædet.

Der er i hvert fald to centrale områder, der er grund til at rette det undersøgende blik imod. Tager vi de sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder tilstrækkelig seriøst i vores bistand? Når Danmark trækker sig ud af Zimbabwe, fordi der så åbenlyst er problemer med god regeringsførelse og de politiske rettigheder, hvordan undgår vi så, at vi samtidig fratager store dele af befolkningen den bistand, der skulle sikre dem adgang til grundlæggende fornødenheder? Malawi og Eritrea er de to andre besværlige eksempler på dette dilemma, og vi vil gerne vide noget om, hvad regeringen vil gøre, for at også disse sociale og økonomiske rettigheder tilgodeses i kampen for menneskerettighederne.

Det andet problem er sikringen af overvågningen fra Genève. En del tyder på, at de helt nødvendige centrale overvågnings- og kontrolmekanismer i øjeblikket svækkes til fordel for en decentraliseringspolitik, der især fokuserer på teknisk bistand lokalt i udviklingslandene. At teknisk bistand er absolut nødvendig, vil jeg ikke betvivle, men den kan også gennemføres af andre FN-organisationer som f.eks. UNDP og FN's medlemslande i samarbejde med bilaterale donorer, hvorimod disse organisationer ikke kan varetage Højkommissariatets rolle.

Udviklingen er bekymrende, for uden denne centrale virksomhed bliver den lokale indsats for tilfældig og kontinuitetssvag og dermed alt for let ineffektiv.

Vi ser frem til at høre ministerens svar.

Kl. 15.10

Besvarelse

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg vil gerne takke for, at forespørgslen er blevet stillet, for det er vigtigt hele tiden at holde øje med menneskerettighederne, og det er godt at få en debat om dem.

Siden 1993 er de fundamentale borgerlige og de sociale-økonomiske rettigheder erklæret ligeværdige. Vi beskæftiger os naturligvis med dem alle sammen og vil også sørge for at få dem styrket, for vi fører nemlig en målrettet og principfast menneskerettighedspolitik. Vores indsats for menneskerettighederne skal være konsekvent, synlig og resultatorienteret. Det går jeg ud fra at der er bred tilslutning til her i Folketinget.

Regeringens menneskerettighedspolitik fokuserer på fem indsatsområder. Regeringen vil styrke effektiv og uafhængig international kontrol med gennemførelsen af de internationale menneskerettighedsforpligtelser; regeringen vil aktivt fremme danske mærkesager såsom bekæmpelse af tortur og styrkelse af oprindelige folk; regeringen vil handle kritisk og konsekvent over for menneskerettighedskrænkelser i de enkelte lande; regeringen vil aktivt styrke demokratiseringer og respekt for menneskerettighederne i ulandsbistanden samt intensivere samarbejdet med civilsamfundet.

Beskyttelsen af menneskerettighederne er ikke nogen selvfølge. Den globale sikring og udbygning af menneskerettighedsværnet møder ofte modstand. Det har vi bl.a. konstateret i den netop overståede samling i FN's Menneskerettighedskommission. Ofte må vi bruge mange kræfter på at sikre, at der ikke sker tilbageskridt i stedet for fremskridt. Derfor skal der hele tiden en målbevidst indsats til, hvis vi skal skubbe udviklingen i den rigtige retning, og det vil vi jo. Regeringen har derfor oprettet en menneskerettighedsenhed i Udenrigsministeriet, som agerer spydspids i denne indsats.

Som opfølgning af verdenserklæringen om menneskerettigheder af 10. december 1948 har FN vedtaget seks centrale konventioner om beskyttelse af menneskerettighederne. Under hver af konventionerne er der oprettet komiteer af uafhængige eksperter, treaty bodies, som kontrollerer konventionernes gennemførelse i medlemslandene. Det sker fortrinsvis ved, at medlemslande regelmæssigt rapporterer om konventionernes gennemførelse, hvorefter komiteerne gennemgår rapporterne og vedtager kon-

krete anbefalinger til staterne. Flere af konventionerne åbner endvidere mulighed for individuel og mellemstatslig klageadgang, og Danmark har naturligvis ratificeret disse konventioner og accepteret klagemulighederne.

Endvidere har FN's Menneskerettighedskommission oprettet særlige opfølgingsmekanismer, f.eks. specielle rapportører, som påser overholdelsen af en resolution. Det gælder både tematiske resolutioner, f.eks. den af Danmark fremlagte resolution mod tortur, som indeholder mandatet for FN's torturrapportører, og det gælder resolutioner om menneskerettighedssituationen i et bestemt land. Effektiviteten og uafhængigheden af disse kontrolmekanismer er imidlertid under konstant pres fra lande, som ikke ønsker at blive kigget i kortene. Mange lande opfylder ikke deres forpligtelser til at rapportere, eller de tager ikke komiteernes anbefalinger alvorligt. I flere tilfælde får specialrapportørerne ikke adgang.

Tre nøglebegreber er vigtige i arbejdet med at forbedre kontrollen af overholdelsen af menneskerettighederne: tilslutning til traktaterne, ressourcer og opfølgning. Sammen med andre lande presser regeringen på for at opnå universel tilslutning til menneskerettighedskonventionerne og til klagemulighederne. Alle verdens stater skulle gerne kunne holdes ansvarlige for opfyldelsen af de samme standarder på menneskerettighedsområdet. Mekanismerne mangler imidlertid ressourcer, f.eks. sekretariatsbistand, og det er betegnende, at 67 pct. af højkommisærens aktiviteter må finansieres af frivillige bidrag, typisk fra de vestlige lande.

Regeringen arbejder for en styrkelse af højkommisærens andel af det ordinære budget, men yder samtidig et betydeligt frivilligt bidrag til højkommisærens virksomhed. Det danske bidrag er stort set ubundet, og det håber vi at andre lande vil lade sig inspirere af. Lad mig i den sammenhæng tilføje, at regeringen har besluttet at følge op på det dansk-grønlandske initiativ, som har ført til oprettelsen af et forum for oprindelige folk i FN ved at yde et ekstraordinært bidrag på 1 mio. kr. til fondens virksomhed.

Inden for Europarådet har vi som bekendt udviklet et overordentlig effektivt system til sikring af menneskerettighedernes overholdelse. Den Europæiske Menneskerettighedskommission med tilhørende domstol i Strasbourg repræsenterer en model, som vi meget gerne ser udviklet i andre regioner.

Kl. 15.15

Regeringen lægger vægt på at sikre uafhængig opfølgning, både på det traktatregulerede område og uden for dette. Vi ser således gerne, at komiteerne under menneskerettighedskonventionerne udpeger medlemmer til at holde øje med anbefalingernes gennemførelse i de enkelte lande, og vi modsætter os forsøg på at stække uafhængigheden af de specialrapportører, som er nedsat af FN's menneskerettighedskommission, f.eks. således at kun oplysninger fra de pågældende regeringer kan lægges til grund for deres rapporter.

FN's generalsekretær har indledt overvejelser om en mulig reform af komiteerne under de enkelte konventioner, og Danmark deltager i den sammenhæng aktivt i møderækker, som afholdes dels med komiteerne, dels blandt en række deltagerlande. I dette arbejde er det vigtigt at holde sig to hensyn for øje: de respektive mekanismers autonomi må fastholdes, og konventionerne må ikke åbnes for genforhandling. Risikoen for tilbageskridt ville være for stor.

Det er imidlertid ikke nok at se på de eksisterende kontrolmekanismer. Nye muligheder for at udbygge menneskerettighedsværnet må også udnyttes, og FN's generalforsamling har således i december vedtaget en valgfri tillægsprotokol til FN's strukturkonvention, som etablerer inspektionssystemer på nationalt og internationalt niveau, ligesom det er tilfældet inden for Europarådet. Som det fremgår af beretningen til Folketinget, har Danmark ligget i front for at få vedtaget tillægsprotokollen, og regeringen arbejder aktivt for at opnå bred tilslutning til den.

Ikke mindst når det drejer sig om beskyttelse af menneskerettigheder, gælder det, at tillid er godt, men kontrol er bedre. Bedst er imidlertid dialog, forudsat at både viljen og evnen til at sikre menneskerettighederne er til stede. Dialog er jo kernen i enhver demokratisk proces.

Som det fremgår af beretningen, indledte EU under det danske formandskab en menneskerettighedsdialog med f.eks. Irak. Dialogen er et instrument i menneskerettighedspolitikken, som kan udvikles, men dialog er ikke et mål i sig selv. En dialog bliver nemlig udsigtsløs, hvis der ikke sker forandringer efter dialogen, og i så fald må andre midler overvejes.

Jeg vil herefter knytte nogle betragtninger til sammenhængen mellem FN's menneskerettighedskonventioner og dansk udviklingsbistand. Fremme af respekten for menneskerettighederne, demokratisering, god regeringsførelse og

folkelig deltagelse står centralt i regeringens udviklingspolitik. Den tætte kobling mellem de udenrigspolitiske virkemidler såsom det internationale retsgrundlag og udviklingssamarbejdet giver os særlige muligheder for at støtte gennemførelsen af menneskerettighedskonventionerne i udviklingslandene.

Jeg bruger med vilje udtrykket støtte, for man må ikke glemme, at det er den enkelte regerings eget ansvar at sørge for, at menneskerettighederne respekteres. Det er regeringerne, som med deres tiltræden af de internationale konventioner har forpligtet sig til at respektere menneskerettighederne. God regeringsførelse kommer fra regeringen.

Denne danske regering har fra sin tiltræden gjort det klart, at vi mener det alvorligt, når vi understreger betydningen af, at det pågældende land respekterer menneskerettighederne. Der skal være konsekvens i udviklingspolitikken, og derfor besluttede vi kort efter regeringens tiltræden efter en grundig analyse at indstille bistandssamarbejdet med Eritrea, Malawi og Zimbabwe. Samtidig gennemførte vi reduktioner i bevillingerne til andre modtagere af dansk udviklingsbistand med menneskerettighedsproblemer – det gjaldt Bhutan, Egypten og de palæstinensiske selvstyremyndigheder – hvor vi i stedet søger at fremme den modgående proces ved at støtte demokratitiltag.

Svære vilkår præger situationen i udviklingslandene. Det ved vi, og derfor er det samarbejdslandenes politiske vilje til at gøre noget ved situationen, der er afgørende for fortsat dansk engagement. Mangler den politiske vilje, lukker og slukker vi; er den til stede, vil vi gerne give en hjælpende hånd. Her vil jeg i anledning af fru Margrete Aukens motivation godt understrege, at det betyder ikke, at der ikke kan komme humanitær hjælp til befolkningerne i områderne. Vi kan give humanitær hjælp, men vi vil ikke give regeringshjælp.

Lad mig i det følgende give nogle eksempler på indsats, der støtter konkrete udviklingslandenes evner til at efterleve konventionerne. Det kan give et indtryk af bredden og dynamikken i vores arbejde med at omsætte de politiske målsætninger til praktisk handling.

Afholdelse af frie valg er en hovedhjørnesten i et demokrati. Derfor bidrager Danmark løbende til valgovervågning med bl.a. udsendelse af observatører, og vi støtter også den nationale valgkommission i Nepal, vælgeruddannelse i Uganda og udarbejdelse af valglisten i Benin.

Men valg er i sig selv ikke nok til at sikre demokratiet. En velfungerende lovgivende magt er af lige så stor vigtighed for sikring af menneskerettighederne, og Danmark har på den baggrund støttet kapacitetsopbygning af parlamentet i f.eks. Nepal og på Gaza/Vestbredden.

Retsvæsenet er en af de helt afgørende brikker i kampen for at sikre respekten for menneskerettighederne. Menneskerettighederne respekteres ikke, hvis der ikke er tale om et retssamfund, og Danmark har på den baggrund ydet støtte til retssektoeren i bl.a. Bangladesh, Nepal, Nicaragua og Mozambique. Danmark har også støttet ombudsmandsinstitutionerne i bl.a. Bolivia og Egypten.

Ud over regeringsinstitutionerne støtter vi en række vagthunde i form af civilsamfundsorganisationer på menneskerettighedsområdet, bl.a. i Bolivia, Burkina Faso, Gaza/Vestbredden og Kenya, og gennem Udenrigsministeriets samarbejdsaftale med Institut for Menneskerettigheder støttes opbygningen af uafhængige menneskerettighedsorganisationer i en række udviklingslande.

Kl. 15.20

En fri og uafhængig presse har også en helt central vagthundefunktion i forhold til myndighedernes respekt for menneskerettighederne, og de støttes i bl.a. Bangladesh, Bhutan, Burkina Faso, Kenya og Nicaragua.

Et lands evne og vilje til at overholde menneskerettighederne kan i særlig grad aflæses i dets behandling af dets sårbare grupper. Danmark har på den baggrund støttet indsatser for etniske minoriteter og oprindelige folks rettigheder i bl.a. Bangladesh og Bolivia. Børn er også en sårbar gruppe, og børns rettigheder har bl.a. stået på dagsordenen i samarbejdet med Ghana og Vietnam.

Respekten for kvinders rettigheder er et vigtigt indsatsområde, der dækker lige fra aktiviteter, der skal sikre kvinder mod vold, sådan som vi arbejder med det i f.eks. Bangladesh, til kvinders adgang til retssektoeren, sådan som vi arbejder med det i Zambia. Da regeringen tiltrådte, meddelte vi, at vi ville gøre en særlig indsats for kvinder i udviklingsarbejdet og satte 70 mio. kr. af til ekstra indsatser. Jeg kan oplyse, at 10 pct. af disse midler er gået til specifikke aktiviteter, der tager sigte på at styrke kvinders menneskerettigheder.

De nævnte eksempler lægger hovedvægten på de politiske borgerlige rettigheder. Det er imidlertid vigtigt at huske, at udviklingsbistan-

den målt i kroner og øre for størstedelens vedkommende rent faktisk ydes på områder, der løfter modtagerlandenes evner til at efterleve de økonomiske og sociale rettigheder, som altså er ligestillet med de borgerlige rettigheder. Når Danmark f.eks. støtter sundhedssektoeren eller uddannelsessektoeren i et af vore programsamarbejdslande, støtter vi samtidig landets evne til at overholde retten til sundhed eller retten til uddannelse. Det samme gør vi jo i hele vores fattigdomsbekæmpelsesstrategi i udviklingspolitikken.

Det er også vigtigt at være klar over, at der ydes en stor indsats for at fremme respekten for menneskerettighederne som en integreret del af det generelle udviklingsarbejde. I forbindelse med støtte til en række sektorprogrammer er der således indbygget komponenter, der dels skal sikre, at brugerne inddrages i beslutningsprocessen, dels oplyser dem om deres rettigheder. Her kunne man også nævne de reformprogrammer, Danmark støtter i en række programsamarbejdslande, og som sigter mod at gøre den offentlige forvaltning mere åben og gennemsigtig. Alt dette er tiltag, der er helt afgørende for, at borgernes rettigheder over for det offentlige respekteres, og deres mulighed for medindflydelse vokser.

Som nævnt er det helt afgørende for regeringen, at tingene bevæger sig, og at de bevæger sig i den rigtige retning. En aktiv robust dialog med fokus på de reelle handlemuligheder skal sikre, at vi yder et reelt bidrag hertil. Menneskerettighederne står således konstant på dagsordenen i vores udviklingsarbejde og drøftes f.eks. i forbindelse med årsforhandlingerne med de 15 programsamarbejdslande, og etableringen af en menneskerettighedsenhed i Udenrigsministeriet har styrket vores muligheder for effektiv overvågning af, i hvilket omfang vores samarbejdslande lever op til de forpligtelser, som de har påtaget sig i henhold til de internationale konventioner.

Lad mig runde denne del af med at konstatere, at også når det gælder menneskerettighederne, er udviklingsbistanden hjælp til selvhjælp. Det er de enkelte udviklingslande, der skal bygge et nationalt ejerskab til de processer, der skal sikre en bæredygtig gennemførelse af de internationale menneskerettighedskonventioner, for der er ingen erstatning for lokal forankring. Men når det er sagt, er det også klart, at vi har en bredere udenrigspolitisk interesse i disse spørgsmål. Krænkelser af menneskerettighederne i ud-

viklingslandene fremkalder før eller siden ustabilitet og politisk ekstremisme, mens fremme af respekten for menneskerettighederne i udviklingslandene ikke alene er til gavn for de mennesker, der får deres rettigheder, men også for vores egne nationale interesser. Det er en god investering i en bedre og sikrere fremtid.

Forhandling

Margrete Auken (SF):

Først vil jeg gerne takke for en grundig besvarelse, hvor der var meget lidt, som jeg ikke kunne være tilfreds med. Lad det være sagt til indledning, for jeg synes, den var glimrende. Det er klart – og det kommer jo frem nu i mit svar til ministeren – at der er steder, hvor jeg ikke er tryk. Måske kan jeg formulere det på den måde.

Lad os først sige i den positive ånd, at når vi tager fat på dette spørgsmål og ikke bare siger, at nu går alting godt, er det ud fra det svar, jeg for nylig hørte på spørgsmålet: Hvordan ser det fuldendte demokrati ud? Der blev svaret: Det er fuldendt, når man hele tiden spørger sig selv, hvordan det kan blive bedre. Det er altså dette spørgsmål om, hvor vi ikke er gode nok, der altid må drive os, når vi arbejder med de ting, fordi vi ellers meget let forfalder til ikke at være gode nok i det hele taget.

Kl. 15.25

Vi har valgt at gøre det ved at tage udgangspunkt i menneskerettighederne, og vi har mærket os, at andre lande, eksempelvis Norge og Holland, som vi jo plejer at sammenligne os med, har taget FN's millenniumerklæring til sig som et aktivt redskab i udviklingsbistanden. Det er meget sympatisk. Vi hjælper, fordi vi skal, fordi vi er bundet af det på grund af vores forpligtelser ifølge konventionen, og ikke fordi vi er specielt gode, og hjælpen er også nødvendig.

Vi skal sikre, at bistanden tydeligere retter sig mod mennesker, specielt de svageste. Jeg tror, det er vigtigt at gøre sig klart, når man taler om rettigheder i denne sammenhæng, at rettigheder er forbeholdt den svage part, børn, syge, gamle, dyr og åndssvage. Vi andre har strengt taget kun pligter. Den eneste ret, vi har, er retten til at være ordentlige, og den er selvfølgelig også værd at slås for. Men det er altså vigtigt, at man ikke gør det til de privilegeredes rettigheder og slet ikke, når det drejer sig om, at man måler ulandsbistanden på rettighederne.

Fordelen ved at gøre bistanden rettighedsbaseret er med andre ord, at man holder målet klart. Når det gælder en så vigtig ressource som vand, er det alene et bistands- eller et nødhjælpsprogram, hvor man ikke har nogen sikkerhed for, at den enkelte får tilstrækkelig adgang til vand. Men det mål kan man arbejde hen imod ved at gøre det rettighedsbaseret.

Også i valget mellem forskellige indsatser vil det være godt at have dette solide mål: at de skal være rettighedsbaserede. Det vil sige, at når vi inddrager de sociale og økonomiske rettigheder, får vi også placeret en række af vores bistandsmål her og får dem fastholdt som en del af vores forpligtelser.

Dertil kommer, at man i sin indsats for det ene sæt rettigheder ikke må tabe det andet af syne, og det er jo her, vi har nogle diskussioner med hinanden her i salen: om man risikerer at tabe det ene sæt rettigheder af syne, når man sætter hårdt ind for det andet. Når man skærer i hjælpen til Malawi eller Eritrea eller simpelt hen bare fjerner hjælpen til Zimbabwe og ser, at store dele af befolkningen virkelig bliver nødlidende, fordi man trækker sig ud, er det altså ganske forskrækkeligt for vores forpligtelser over for menneskerettighederne, hvis man har det andet sæt rettigheder med. Jeg ved godt, at regeringen og ministeren gerne vil det, men så er det også vigtigt at fastholde det. Vi kan omvendt se, hvordan man i sin tid arbejdede med Sydafrika: Man sanktionerede målrettet og sikrede, at bistanden i øvrigt blev opretholdt til samfundet, så det ikke gik i stykker ved samme lejlighed. God måde at gøre det på!

Vil man ramme et undertrykkende regime, gælder det om at sigte ordentligt med målrettede sanktioner mod regimet og altså ikke ødelægge landenes grundlæggende struktur og dermed befolkningen. Der vil altid være mennesker, selv tæt på toppen, der er imod regimet og derfor bør støttes i deres bestræbelser på at styrke menneskerettighederne.

I arbejdet vil såvel kvindernes ligestilling som børns rettigheder være glimrende mål for vores indsats, og uddannelse, sundhed og miljø er uundværlige bestanddele i arbejdet på at sikre deres liv. Men også arbejdet med politi, domstole, straffrihed, torturkonvention, bekæmpelse af racismediskrimination osv. finder sin dynamiske plads, når det sker i denne sammenhæng.

Regeringen skal selvfølgelig roses for sin indsats, og her vil jeg specielt nævne de handicappede, da det jo er noget, der har spillet en stor

rolle. Men er der derudover sat tilstrækkelige ressourcer af til arbejdet med at få rettighederne ind som grundlag i alle hjørner af vores internationale politik?

Den danske indsats for dialog om menneskerettigheder med lande, der krænker menneskerettighederne groft som f.eks. Iran og Kina, har vi knyttet og knytter stadig forhåbninger til. Vi håber, at dialogindsatsen er god, og vi noterer os, at man i Kina har fået pilotprojekter mod dødsstraf og for retfærdig rettergang i gang. Men vi noterer også med stor forundring, at man enten ikke har eller måske ikke har arbejdet tilstrækkelig hårdt for at få en resolution ind i spørgsmålet om Iran. Det fik vi regeringens løfte om, da vi havde Irandebatten, og jeg vil godt spørge ministeren, hvad der rent faktisk er gjort, for at der oven i den dialog, som vi støtter, også iværksættes en indsats på resolutionsbasis over for Iran. Og så kunne man jo endelig godt spørge, når vi nu snakker dødsstraf, om Danmark også husker at have en relevant dialog med USA.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Fru Hanne Severinsen – nej, fru Margrete Auken.

Margrete Auken (SF):

Undskyld. Jeg glemte det, men må jeg lige på vegne af SF fremsætte følgende:

Kl. 15.30

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til at fortsætte arbejdet for menneskerettighederne og herunder at styrke arbejdet for, at også de sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder respekteres og inkorporeres i dansk bistand.

Regeringen bør fremtidssikre de danske hovedprioriteter (fattigdomsbekæmpelse, kvinders deltagelse, sundhed, uddannelse m.v.) i ulandsbistanden ved tydeligt at forankre dem i menneskerettighederne, så bistanden bliver gjort direkte rettighedsbaseret og derved kommer til at stå tilstrækkelig stærkt i konkurrencen med andre hensyn, og så man ligeledes sikrer, at alle sider af disse rettigheder er med.

Angående overvågningen af landenes overholdelse af konventionerne opfordres regeringen til at sikre kontinuiteten og kvaliteten gennem fastholdelse, udvikling og styrkelse af FN's

menneskerettighedskomiteer og de dertil knyttede overvågningsmekanismer.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 94).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se ovenfor*). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Hanne Severinsen (V):

Allerførst vil jeg gerne takke udenrigsministeren for en meget klar redegørelse, der understreger, i hvor høj grad beskyttelse af menneskerettighederne har prioritet såvel i Danmarks politik i FN som i vores udviklingsbistand.

I 1993 var der verdenstopmøde i Wien om menneskerettighederne, og det blev vedtaget i en deklARATION, at det er et legitimt anliggende for det internationale samfund at promovere og fremme alle menneskerettigheder, og selv om det anerkendes, at der er regionale, kulturelle og historiske forskelle, så er det alle regeringsforpligtelse at gennemføre menneskerettighederne. Det blev underskrevet af alle verdens dengang 189 lande.

Derudover fik vi vedtaget nedsættelsen af FN's menneskerettighedskonvention. Det er meget vigtigt. Den er senere blevet bygget op med flere kontrolmekanismer til overvågning, og der er individuel klageadgang inden for det, man kunne kalde de borgerlige, politiske, klassiske rettigheder: retten til liv, frihed, personlig sikkerhed, retfærdig rettergang, ytrings-, forenings- og forsamlingsfrihed, respekt for privatlivet. Her stiller man krav til statsmagten om at afstå fra at blande sig i den enkelte borgers rådhedssfære.

Dertil kommer så de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, som stiller krav til statsmagten om at træffe positive foranstaltninger til sikring af borgernes tryghed og trivsel. Hvad angår det sidste, så understøttes dette såvel af det arbejde, vi foretager os inden for FN-systemet, som af Danmarks prioritering af fattigdomsorientering i udviklingsbistanden.

Regeringsgrundlaget slår fast, at dansk udviklingspolitik som et vigtigt mål har respekten for menneskerettighederne. Danmark skal fortsat gå i spidsen, når det gælder om at fremme og beskytte menneskerettighederne. På den baggrund skal vi fortsat arbejde for effektiv og uafhængig international kontrol med gennemførelse af folkeretlige forpligtelser på menneskerettighedsområdet, fortsætte arbejdet med de dan-

ske mærkesager, hvor vi fra dansk side især har arbejdet med at fokusere på den nye torturprotokol og for oprettelsen af et forum for oprindelige folk.

Demokratisering og menneskerettigheder og opbygning af retssamfundet er centrale elementer såvel i multilateral sammenhæng som i den bilaterale politiske dialog. Det er vigtigt, at vi arbejder for demokratisering og respekt for menneskerettighederne i udviklingsaktiviteterne, og at vi styrker samarbejdet med civilsamfundet.

Det er vigtigt også at se det, at vi revurderer udviklingsbistanden til programsamarbejdslandene, som vi vil foreslå at man vedtager her, i den sammenhæng, og jeg mener, at fru Margrete Auken har stillet en falsk modsætning op, for vi har jo begge former for menneskerettigheder, og jeg synes ikke, at der er nogen modsætning i det. Hensynet til menneskerettigheder, demokratisering, god regeringsførelse og folkelig deltagelse er nogle af de vigtigste tværgående hensyn i udviklingsarbejdet. Desuden har vi hensynet til miljø og kvinder.

Kl. 15.35

Al dansk udviklingsbistand skal således medtænke menneskerettighedsvinklen, herunder også de socioøkonomiske rettigheder. Det vil jeg gerne understrege af hensyn til, hvad fru Margrete Auken netop har sagt.

For programsamarbejdslandene er der en særlig bevilling til støtte af projekter om demokrati og menneskerettigheder. Desuden støtter Danmark uden for programsamarbejdslandene en række projekter og sektorprogrammer til støtte for menneskerettighedssituationen på et bestemt område i et bestemt land.

Sidst, men ikke mindst har Udenrigsministeriet oprettet en særlig menneskerettighedsafdeling for bedre at kunne implementere alle disse målsætninger. Menneskerettighedsenheden er ansvarlig for Danmarks menneskerettighedspolitik i internationale fora og rådgiver med hensyn til fremme af menneskerettigheder og demokrati og god regeringsførelse i udviklings-samarbejdet.

Jeg synes, at vi må kunne enes om det forslag til vedtagelse, som jeg nu vil fremsætte på vegne af Venstre, Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti og Det Radikale Venstre:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget tager ministerens redegørelse til efterretning og opfordrer regeringen til at styrke opbakningen til FN's menneskerettighedskonventioner ved bl.a.

- at arbejde for at forbedre mulighederne for, at FN's kontrolmekanismer på menneskerettighedsområdet på forsvarlig vis kan varetage sine opgaver,
- at fastholde fremme af demokrati og respekt for menneskerettighederne, herunder gennemførelsen af FN's menneskerettighedskonventioner, som et tværgående hensyn i den danske udviklingsbistand,
- at arbejde for, at flere lande, herunder programsamarbejdslandene under udviklingsbistanden, tilslutter sig menneskerettighedskonventionerne, særligt tillægsprotokollen til FN's torturkonvention,
- at revurdere udviklingsbistanden til de programsamarbejdslande, hvis regeringer groft og vedvarende krænker menneskerettighederne, og samtidig generelt arbejde for menneskerettighederne i udviklingsbistanden.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 95).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herfter i forhandlingen.

Først hr. Keld Albrechtsen for en kort bemærkning og derefter fru Margrete Auken.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes jo, det er glædeligt, at på trods af de efterhånden stigende modsætninger, der vitterlig er mellem regeringen og oppositionen på en lang række punkter i det her Folketing, det kan jo ikke skjules for nogen, der iagttager tingene, så er der i hvert fald ét punkt, der ser ud til at være meget kraftig enighed om, nemlig at menneskerettighederne skal styrkes og indgå med kraftig vægt i det danske ulandsbistandsarbejde.

De synspunkter er der jo i høj grad taget hensyn til i det forslag til vedtagelse, fru Hanne Severinsen netop har fremsat, men så er der bare dette ord »revurderes«, som kommer ind til sidst i forslaget. Kan det så medføre, at man straffer de allerfattigste mennesker i verden ved at tage bistanden fra deres land i en situation, hvor de har en meget dårlig regering? I så fald bliver de så at sige dobbelt straffet. Først har de en meget

dårlig regering, og derefter får de ingen bistand, og bistand kan jo godt kanaliseres uden om regeringer til ikkeregeringsbærende organisationer.

Jeg vil godt bede om en fortolkning af det ord, for det er meget afgørende for os i Enhedslisten med hensyn til bedømmelsen af det forslag, fru Hanne Severinsen har fremsat.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jamen jeg kan gøre hr. Keld Albrechtsens ord til mine og så føje til, om fru Hanne Severinsen vil forsikre, at man ligestiller de to sæt rettigheder, altså både de politiske og de socioøkonomiske rettigheder, sådan at man ikke rangordner dem, men at man ligestiller dem, sådan at når vi skal vurdere bistanden har dem ligestillet.

Kl. 15.40

Hvordan vil fru Hanne Severinsen så forklare, hvad der skete, da vi fjernede bistanden helt fra Zimbabwe, fra Eritrea og fra Malawi, tre mishandlede lande med forfærdelige regeringer, som blev efterladt i en endnu værre forfatning, end de var i inden? Er der noget, jeg ikke er blevet oplyst om? Har man sørget for, at der er kommet bistand til disse tre lande og dermed, at det andet sæt rettigheder, altså socialøkonomiske rettigheder, ikke blev tilsidesat, fordi de havde eller har et skrækkeligt regime, som undertrykker det første sæt rettigheder?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Indledningsvis skal jeg måske bare sige, at det må være enhver regerings opgave, uanset hvilken farve den har, løbende at revurdere, om det bistandsarbejde, man har, de programsamarbejdslande, man har, den måde, det foregår på, er mest effektiv, specielt i lande, hvor der er problemer med demokrati og menneskerettighedsudviklingen.

Det har jo altid været sagen for dansk udviklingsbistand. Vi er jo enige om målsætningerne bredt i Folketinget. »Partnerskab 2000« står jo krystalklart. Så er det op til de forskellige regeringer at vurdere, hvordan man så efterlever de målsætninger.

Der er da ikke nogen hemmelighed i, at der har været uenighed mellem oppositionen og regeringen om dens konklusioner. Men begrebet revurdere betyder jo ikke, at man bare skal fjerne eller skære ned. Det betyder, at man skal prøve at se på, hvordan bistanden fungerer bedst

muligt i en situation, hvor menneskerettigheder og demokratiet forringes.

Det skal jeg bare bede ordføreren om at bekræfte.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Jeg havde ellers lidt svært ved at se spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jamen det havde jeg nu ikke, så jeg vil svare bekræftende, at revurdering, og det er selvfølgelig også et svar til hr. Keld Albrechtsen, betyder jo ikke nødvendigvis, at man fjerner alt fra et land. Man kan jo f.eks. gå ind via FN-systemet. Som jeg understregede i min tale, er der jo særlige fonde, der skal støtte demokratiopbygningen.

Vi har jo tidligere støttet i lande, hvor vi absolut var imod regeringen. Jeg ved, at hr. Keld Albrechtsen hellere ville have haft, at jeg decideret sagde omlægge. Jeg mener altså, der skal en revurdering til, og det ord foretrækker jeg, for deri ligger ikke automatik, men selvfølgelig skal vi støtte, og jeg mener sådan set, det bliver mere og mere nødvendigt rundtomkring i verden at støtte demokratibevægelser og støtte demokratisk opbygning der, hvor diktatorer undertrykker deres befolkning.

Med hensyn til det der med ligestilling: Ja, det er jo nok lige vigtigt på sin vis, men der er jo forskellige måder, man kan håndhæve de ting på. Det er jo mere håndfast at kunne sige, her foregår tortur, og her har vi overvågning, og her kan vi også lade individuelle borgere klage.

Hvis der er arbejdsløshed i et land, så kan man sige, man krænker de sociale rettigheder, men det kan vi jo ikke på samme måde have overvågningsmekanismer til. Men selvfølgelig er det vigtigt, for vi ved jo godt, at der er ikke meget sjov ved at have alle sine borgerlige rettigheder, hvis man i øvrigt er ved at dø af sult. Så på den måde er det jo ligeværdigt.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne takke fru Hanne Severinsen for svaret, men jeg vil sige, at vi ikke er nået til bunds i undersøgelsen af, hvad forslaget egentlig betyder. Betyder det, at man så vil ændre den praksis, man har haft indtil nu, hvor man jo vitterlig har grebet ind og simpelt hen fjernet bistanden i nogle tilfælde? Eller betyder det, at man vil gå nærmere i retning af ordet omlægge,

for fru Hanne Severinsen har fuldstændig ret i, at Enhedslisten foretrækker ordet omlægge.

Men jeg håber, vi kan få mere uddybning af det undervejs i debatten eventuelt også fra ministerens side. Men for at være sikker på under alle omstændigheder have et forslag, som Enhedslisten kan støtte til syvende og sidst, skal jeg på vegne af Enhedslisten fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til at styrke opbakningen til FN's menneskerettighedskonventioner ved bl.a.

- at arbejde for, at flere lande, herunder programsamarbejdslandene under ulandsbistanden, tilslutter sig menneskerettighedskonventionerne, særligt tillægsprotokollen til FN's torturkonvention,
- at aktivere menneskerettighedsklausulerne i EU's associeringsaftaler med tredjelande,
- at omlægge ulandsbistanden i programsamarbejdslande, der groft og vedvarende krænker menneskerettighederne.

Folketinget opfordrer desuden regeringen til at foregå med et godt eksempel ved i lighed med Norge og Sverige at udfærdige en national handlingsplan på menneskerettighedsområdet.« (Forslag til vedtagelse nr. V 96).

Kl. 15.45

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se ovenfor*). Også dette forslag indgår herfter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Altså vores bekymring vokser jo ud af, at vi står med en regering, som skar voldsomt ned, da den trådte til. I Zimbabwe formenes oppositionen adgang til mad, og det er altså en krænkelse af basale rettigheder. Men det sætter vi altså ikke ind over for. Tilsvarende i de to andre lande; de er i en værre forfatning.

Så har man taget fra ulandsbistanden til at betale krigsindsatsen i Irak, man har fjernet miljøbistanden eller skåret voldsomt i den. Der er altså blevet skåret og skåret og skåret på en række af de her områder. Både Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre synes så, der er grund til at håbe på, at det vender. Jeg ved ikke, om der er

grund til at håbe på det, men vi håber på det. Men det er ikke sådan, at vi er i den mest trygge situation.

Fru Hanne Severinsen siger, at vi ligestiller. Altså vi har jo faktisk vedtaget, at disse to sæt menneskerettigheder er indbyrdes afhængige, og at de er jævnbyrdige, og det vil sige, at hvis Danmark medvirker til krænkelse af de sociale og økonomiske rettigheder ved at gå ind og straffe, så krænker vi menneskerettighederne i samme grad, som hvis vi støtter regimer, der undertrykker befolkningen gennem krænkelse af ytringsfriheden, gennem korruption osv.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Fra Det Radikale Venstres side må jeg sige, at vi er tilfredse med den udstrakte hånd, der ligger i fru Hanne Severinsens fremsættelse af forslag til vedtagelse, hvor der ikke fokuseres på niveauet, men fokuseres på metoder og på menneskerettighedsaspektet.

Jeg vil gerne som medforslagsstiller til vedtagelsen bede fru Hanne Severinsen om at bekræfte, at når man revurderer en udviklingsbistand, som der står i fjerde pind, så indebærer det altid en forudgående fase af observation, af analyse, af vurdering og af diskussion.

Det vil jeg gerne have Fru Hanne Severinsen til at bekræfte.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil igen begynde med det letteste og bekræfte det sidste. Naturligvis skal man jo ikke bare gå efter von hørensagen, man skal jo analysere nøje.

Jeg vil så sige til hr. Keld Albrechtsen, at det, der ligger i revurderingen, er, at man jo ikke kan garantere, at det bliver præcis det samme beløb. Det kan man ikke.

Til fru Margrete Auken vil jeg sige, at i Zimbabwes tilfælde, hvor der er folk, der sulter, går man selvfølgelig ind – i det her tilfælde via FN's fødevarerprogram – og støtter de områder med fødevarer, men prøver selvfølgelig at finde de rigtige kanaler, så man ikke kommer til at støtte regimet.

Det er jo meget vigtigt, at vi ikke kommer til give noget bistandshjælp, der cementerer et styre. Det skal vi passe meget på. Det kan nogle gange være langt bedre, at man så går ind støtter dem, som vil prøve at få det regime opløst og få et demokratisk styre i stedet for.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, at her er vi inde ved problemets kerne, og der har vi altså bare set, at når man har fjernet støtten til Malawi, så er det altså fattige bønder i Malawi, det går ud over, fordi man ikke gør tilstrækkeligt for at få omlagt, således at man kommer ind og støtter kræfter og bevægelser, der dels kan få hjælp ud til de nødlidende, dels kan pege frem mod et demokratisk styre.

Der er det da ikke nok, at man alene satser på FN. Man skal arbejde via FN's organer, men man skal da også arbejde direkte fra dansk side uden om det pågældende lands regering. Det mener jeg også vi gjorde i tilfældet med Indien. Der mener jeg rent faktisk, at vi omlagde bistanden, således at støtten gik til forskellige folkelige bevægelser uden for regeringens kontrol.

Det er dér, jeg gerne ville bede om at få et positivt svar på den forståelse af begrebet revurdere, for selvfølgelig kan det ikke komme an på, om det er 2 kr. mere eller mindre, det er jo ikke det afgørende. Jeg er fuldt ud klar over, at det afgørende er, at vi effektivt går ind og erstatter den fattige befolkning det tab, som den lider.

Kl. 15.50

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det sidste, fru Hanne Severinsen sagde, er jeg selvfølgelig fuldstændig enig i, nemlig at det gælder om, at man går ind og støtter de kræfter.

Jeg nævnte selv Sydafrikaeksemplet. Med de der nedskæringer, vi så her efter valget, og som blev begrundet med menneskerettigheder – altså hvis man havde sagt, nu skærer vi sådan, jamen så havde vi haft dét slagsmål, men man begrundede det med menneskerettigheder – havde vi jo faktisk det store problem, at man så samtidig krænkede det andet sæt menneskerettigheder ganske voldsomt. Man skar penge væk, og jeg mener ikke, at der kom beløb, der bare kom i nærheden af det, og det er jo ikke 2 kr., vi snakker om.

Endelig vil jeg da godt lige sige om Zimbabwe, at der har vi jo haft diskussionen om, at man fjernede den bistand, der var til de kirkelige organisationer. Så sagde man, at vi havde FN, og det er selvfølgelig en diskussion, man kan have, om, hvem der har ret i det tilfælde dér. Der var bare stadig væk en fornemmelse af, at der var mere nedskæring i det her, end der egentlig var støtte til, at man kunne genoprette eller sikre livet for disse mennesker, og at man altså fjernede

det fra de organisationer, de kirkelige organisationer først og fremmest, der faktisk havde troværdighed i befolkningen og derfor var gode, sandsynligvis de bedste, formidlere, så vidt vi var informeret, også fra dem, der deltog i delegationen til Zimbabwe. Det gjorde jeg ikke selv, men jeg fik det jo refereret meget omhyggeligt.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til fru Margrete Auken: VFP arbejder faktisk med kirkelige organisationer, og vi sørger netop for at få kanaliseret noget til afhjælpning af den nød, som jo ville have været der alligevel, fordi den bistand, vi giver til et regime, som er et diktatur, kan måske i virkeligheden bare betyde, at der kommer lidt flere penge til Schweiz, eller at man måske undgår overhovedet at bruge nogen.

Det, det jo handler om, er også at få bekæmpet den korruption og den rædsomme måde, mange styre fungerer på i Afrika. Jeg tror såmænd i virkeligheden ikke, at vi er så uenige. Jeg ved godt, at vi er uenige om størrelsen af Danmarks ulandsbistand, men det er jo så lidt en anden historie, og det er vel dér, det i virkeligheden ligger. Men altså ellers så synes jeg ikke, at jeg er uenig i nogen af de fortolkningsbidrag, der er kommet her.

Kl. 15.55

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Hr. Jeppe Kofod som ordfører.

Jeppe Kofod (S):

For Socialdemokraterne er menneskerettighederne, både de politiske, økonomiske, sociale og kulturelle, fundamentale for alle individers liv og værdighed. Vores klokkeklare målsætning er, at alle skal nyde disse klare rettigheder.

Vi mener, at menneskerettigheder og demokrati hænger uløseligt sammen. Når mennesker knyttes sammen med rettigheder, er det et grundlæggende udgangspunkt for det sociale liv. Derfor er menneskerettigheder et vigtigt udgangspunkt i enhver debat om demokratiets udvikling.

Fraværet af respekt for menneskerettigheder, herunder grundlæggende krænkelse af kvinders ligheder, bl.a. i dele af Afrika, i den arabiske verden, i Asien, er en grundlæggende forhindring for både demokratisk og økonomisk udvikling.

Senest har vi set, at FN's udviklingsorganisation, UNDP, i sin rapport for 2000 påpegede, at

underskuddet på menneskelige muligheder og frihed, på ressourcer hos kvinder og på viden bærer en stor del af skylden for den stagnation, der er i de arabiske lande. Det vil sige, at fraværet af respekt om menneskerettigheder, stærke, udemokratiske institutioner og fattigdom hænger uløseligt sammen, fordi mennesker ikke kan gøre en forskel uden frihed og deltægelsesmuligheder.

Debatten i dag, og jeg takker SF for initiativet, handler om, hvordan vi kan styrke indsatsen for menneskerettigheder, herunder ikke mindst i det danske samarbejde med udviklingslandene.

Lad mig slå fast, at vi er stærke tilhængere af at fremme demokrati og menneskerettigheder, som jo udgør en hovedmålsætning i dansk udviklingsbistand, som det også fremgår klart af »Partnerskab 2000«, ligesom vi også er enige i, at vi skal arbejde aktivt for de danske målsætninger om torturbekæmpelse, om oprindelige folk osv.

Vi har selvfølgelig til stadighed behov for at effektivisere arbejdet med at leve op til den målsætning, og her spiller både vores bilaterale og multilaterale engagement en helt central rolle. Desværre har regeringen i en række tilfælde valgt, hvad jeg vil kalde en etbenspolitik ved at vende lande som Zimbabwe, Malawi og Eritrea og ikke mindst deres befolkninger ryggen.

Vi er fuldstændig enige i, at det er den danske regerings klare ansvar at sige fra, og at det skal have konsekvenser, hvis der er store tilbageslag for demokrati og menneskerettigheder i samarbejdslandene. Men det bliver kun en etbenspolitik, hvis man ikke, samtidig med at man fjerner eller skærer ned i bistanden til landet via regeringen, vil samarbejde via ngo'er og styrke de kræfter i opposition og det civile samfund, udstødte grupper, sårbare grupper, som rent faktisk kæmper for demokrati og menneskerettigheder. Det bliver altså kun etbenspolitik, hvis man kun skærer ned i forhold til samarbejdet regering til regering, men ikke styrker de undertrykte, udstødte, de demokratiske kræfter.

Der kan man selvfølgelig spørge: Har den danske regering øget støtten til disse kræfter i Zimbabwe, Malawi og Eritrea? Det er et spørgsmål, jeg kan stille til regeringen. Jeg tror, jeg kender svaret, og at vi må konstatere, at det har man ikke. Vi mangler altså handling ud over de mange fine ord, som i øvrigt er i den udmærkede beretning, som regeringen har sendt til Folketinget om menneskerettighedsarbejdet.

Lad mig derfor afslutningsvis opfordre til, at Danmark kommer mere i offensiven på det område her, at man fører en tobenspolitik og ikke kun etbenspolitik, men også at man prøver at bruge EU som global aktør i forhold til at fremme menneskerettighederne. Vi har jo i EU mange redskaber, vi har Cotonou-aftalen om samarbejde og bistand med tredjelande, vi har de forskellige samarbejdsaftaler med andre lande, vi har dialogerne med problematiske lande, vi har vores engagement og vores opbakning til FN-arbejdet på området. Vi har også set, hvordan EU i øvrigt i modsætning til USA spillede den afgørende rolle i oprettelsen af Den Internationale Straffedomstol i Haag ved bl.a. at sende et klart signal til alle sine samarbejdslande om at ratificere aftalen, så man kunne etablere domstolen. Derfor mener jeg, at vi i den her debat også skal pege på, at EU kan bruges som et meget aktivt redskab.

Men som sagt takker vi for debatten, og vi skal blot opfordre regeringen til at føre en tobenspolitik og ikke en etbenspolitik på det her område.

Kl. 16.00

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes jo, at hr. Jeppe Kofod giver en udmærket fortolkning af det forslag til vedtagelse, som han selv er medforlagsstiller til. Den fortolkning, som jeg hører hr. Jeppe Kofod komme med her, er, at der skal gøres en mere aktiv indsats især i de tilfælde, hvor man har været nødsaget til at indstille bistanden til et regeringsapparat, som undertrykker befolkningen; der skal gøres en indsats for, at bistanden når ud til den fattige befolkning i det pågældende land – faktisk en ekstra indsats.

Sådan hører jeg også, hr. Jeppe Kofod sige det. Men er det ikke rigtigt, at en sådan fortolkning af forslaget til vedtagelse faktisk forudsætter en ændring af praksis af den nuværende regering?

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg har det på samme måde. Jeg vil godt høre: Hvad er det for en garanti, Socialdemokraterne har fået for, at de ikke nu lægger stemmer og det gode navn og rygte til en strategi, som vi kun kender som en nedskæringsstrategi, når det gælder menneskerettighederne? Altså dette, at menneskerettighederne blev brugt så eksplicit

som begrundelse for at fjerne pengene fra Eritrea, Malawi og Zimbabwe – de fleste af dem røg jo også der – og som et argument for det.

Hvis der havde stået noget om formen for den bistand, havde den været god nok, men det står der ikke. Jeg vil godt høre: Hvad er det, man har fået at vide af regeringen, som gør, at man så trygt siger, at man ikke bare er med i en nedskæringsstrategi, der rammer det ene sæt menneskerettigheder, fordi det andet sæt er blevet krænket?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg synes, at noget af debatten bygger på en grundlæggende misforståelse, nemlig at der skulle være en klar sammenhæng mellem omfanget af bistanden, niveauet i kroner og øre, og så det, at regeringen skærer ned i forhold til bestemte lande. Altså det, at man konkluderer, at hvis et lands regering er årsag til, at landet bevæger sig i den forkerte retning, hvad angår demokrati og menneskerettigheder, så skal det have nogle konsekvenser.

De to ting har ikke nødvendigvis noget med hinanden at gøre. Det er regeringen, der har lavet de konklusioner, som vi er fuldstændig uenige i. Vi mener tværtimod, at man bør styrke arbejdet for menneskerettigheder. Den sidste pind i vedtagelsen taler netop også om dette, nemlig at vi generelt i udviklingsbistanden arbejder for menneskerettighederne. Det synes jeg er vigtigt.

Vores forståelse af menneskerettigheder er jo – jeg håber også, at det er regeringens forståelse – at de ikke kun er de politiske frihedsrettigheder osv. Det er jo også de sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder, som jo også er anerkendt som grundlæggende menneskerettigheder.

Derfor kan jeg svare både hr. Keld Albrechtsen og fru Margrete Auken: Vi var dybt uenige i regeringens konklusioner, men vi er enige i, at hvis vi vil fremme demokrati og menneskerettigheder, må det også have nogle konsekvenser for de regeringer, som forbyder sig mod dem. Det er dér, enigheden er.

Vi synes så, at det er for dårligt, at man ikke i f.eks. Zimbabwe, som har en demokratibevægelse, støtter MDC, som er totalt svigtet. Vi synes, at man bør støtte den bevægelse, samtidig med at man er konsekvent over for Mugabe og hans undertrykkelse af befolkningen.

Det er derfor, jeg appellerer til en tobenspolitik og ikke bare en etbenspolitik, som regeringen

har stået for. Så det er jeg fuldstændig enig med spørgerne i.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det kunne jeg jo godt høre. Altså det, der blev sagt, men det er jo ikke det. Vi har heller ikke sagt, at det skulle være de samme kroner. Men det, det også har været formålet med denne forespørgsel, har været at få udvidet perspektivet.

Kl. 16.05

Jeg vil godt lige pointere, at vi er enige om, at det der med kontrolmekanismerne skal styrkes. Det vil jeg så lige sige her, det er en vigtig del, og vi er glade for, at det står i begge forslagene til vedtagelse. Lad det nu være slået godt fast, at det er der.

Men så var der jo altså vitterlig også det formål at få udvidet perspektivet, netop fordi er en trend, der i øjeblikket er i gang i de mest dynamiske lande inden for menneskerettighed, bistand og udvikling, at man vil rettighedsbasere også de sociale og økonomiske ting. Og jeg er da ked af, at Socialdemokratiet ikke har kæmpet hårdere for at få det perspektiv med, for det ved jeg ligger i den socialdemokratiske bistandspolitik og andre steder.

Vi har stået med en nedskæring. O.k., men gå så ud og sig: Den her regering skal sikre, at vi grundejere i Nordsjælland ikke skal betale mere i skat, og derfor må der selvfølgelig skæres i ulandsbistanden. Hvis man havde sagt sådan, havde det været fair nok, rædselsfuldt som det er. Men nu brugte man menneskerettighederne som en hellig begrundelse, da man skar ned i disse lande.

Jeg har ikke hørt endnu, at vi har fået en forsikring om andet. Jo, lidt fra fru Hanne Severinsen, men jeg vil alligevel være sikker på, at vi ikke igen kommer til at møde, at man prioriterer de to sæt menneskerettigheder vidt forskelligt. Der rammer man selvfølgelig den politiske top, men så giver man en eller anden vis mand i sort ret.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, det er et udmærket billede, hr. Jeppe Kofod anvender med tobensmodellen. Det er vi så enige om, og det er jeg glad for.

Vi er også enige om, at der ikke er en absolut og ubetinget nødvendig sammenhæng mellem,

at regeringen skærer ned på bistanden og så det, at den fjernes et helt bestemt sted.

Men hr. Jeppe Kofod må vel medgive mig, at en regering, der skærer så kraftigt i ulandsbistand, altid vil være under meget stærk mistanke for, at det er nedskæringshensynet, som vejer tungt, når den fjerner bistanden, og måske i nogle tilfælde mere tungt end de strengt saglige hensyn. Den mistanke vil jo altid hvile på en regering, der fører en sådan nedskæringspolitik. Det går jeg ud fra at vi er enige om.

Det, der så står tilbage, men det kan vi jo så ikke få opklaret yderligere ved at stille spørgsmål til hr. Jeppe Kofod, er, i hvilket omfang regeringen vil ændre sin praksis og gå fra etbensmodellen og begynde at gå på to ben. Det må vi så bede ministeren svare på, når han skal give sin samlede besvarelse. Det ministersvar vil være afgørende for, hvordan Enhedslisten vil stemme til det forslag til vedtagelse, som regeringen, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre har fremsat.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Først til fru Margrete Auken: Jeg går jo ud fra, at regeringen lige så meget anerkender de sociale og økonomiske menneskerettigheder som de politiske menneskerettigheder. Det må jeg gå ud fra, ellers må regeringen afkræfte det. Det er jo en standard, der er vedtaget, og den ved jeg at regeringen bakker op. Men det kan godt være, at fru Margrete Auken har nogle andre informationer.

Så vil jeg sige en ting mere: Jeg opfatter ikke den her debat, vi har i dag, og denne forespørgsel, som en diskussion om omfanget af og niveaueet for dansk udviklingsbistand. Sådan har jeg ikke opfattet det. Jeg opfatter det som en debat om, hvordan vi bedst muligt fremmer menneskerettigheder.

Derfor er jeg fuldstændig enig i, når der bliver spurgt til, om det, at nogle regeringer forbryder sig mod menneskerettighederne, så det går i den forkerte retning, skal bruges som undskyldning for nedskæringer, at det er dybt forkert. Det vil jeg gerne slå fast. Det vil jeg aldrig nogen sinde forsvare på nogen måde. Og her synes jeg, at regeringen har gjort en fejltagelse. Jeg nævnte også, hvad man kunne have gjort for at omlægge bistanden, så de udstødte grupper, de demokratibevægelser, der er, rent faktisk har mulighed for at gøre noget.

Et eksempel på, hvad regeringen gjorde, er f.eks., at de skar 10 pct. generelt bare på bistanden til ngo'erne, samtidig med at der blev argumenteret for, at man skulle fremme demokrati og menneskerettigheder – totalt selvmodsigende. De samme ngo'er, som man beder om at tage et ansvar i Malawi, i Zimbabwe, i Eritrea og andre steder, skærer man så bare 10 pct. i deres projekter gennem en sådan grønthøstermetode. Det hænger jo ikke sammen. Så der er helt klare brudlinjer i forhold til regeringen.

Men jeg vil sige, at jeg mener grundlæggende, at enhver ansvarlig politiker må sige, at når der er en grundlæggende forkert udvikling på demokrati- og menneskerettighedsområdet, skal det have konsekvenser. Der er jeg enig med regeringen.

Kl. 16.10

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Ingen af os har bestridt, at det skal have konsekvenser. Det var også politikken, og det kan hr. Jeppe Kofod bekræfte, før regeringsskiftet. Der blev sat voldsomt ind over for Zimbabwe. Selvfølgelig skal det have konsekvenser, men spørgsmålet er: Hvilke konsekvenser?

De konsekvenser, det faktisk fik, blev bare en nedskæring og ikke en sikring af det andet sæt rettigheder, de sociale og økonomiske rettigheder. De gik virkelig definitivt – eller næsten definitivt – durk nedenum og hjem ved den lejlighed, og hr. Jeppe Kofod har så bidraget ved at sige, at der i denne her sammenhæng yderligere er skåret ned over for ngo'erne, som skulle have sikret den del af det.

Vi diskuterer fuldstændig rigtigt ikke omfanget af bistanden, så skulle det være en anden debat, vi skulle have. Jeg nævnte det som eksempel for at sige, at hvis man bare havde brugt den som begrundelse, havde vi ikke fået så ondt i det der med menneskerettighederne, men fordi man brugte menneskerettighederne som begrundelse, fik vi altså den vanskelighed, at det er svært at se, at regeringen ligestiller de to sæt menneskerettigheder, når den så straffer den ene og dermed dobbeltstraffer befolkningen, fordi de ikke får hjælp til det andet sæt.

Så er det, at vi vil spørge Socialdemokratiet: Hvordan vil Socialdemokratiet sikre, at de rettigheder, som handler om liv, skoler og sundhed osv., får en stærkere placering, end de har haft indtil nu? De har altså ikke haft en tilstrækkelig

stærk placering i konkurrencen med de politiske menneskerettigheder.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg mener sådan set, og det vil jeg gerne gentage, men regeringen må modsige mig, hvis det er en forkert opfattelse, at det også er den danske regerings opfattelse, at de sociale, økonomiske og politiske rettigheder sådan set er ligestillet, at det arbejder man for på samme niveau. Det er det ene, jeg gerne vil sige.

Det andet er til spørgsmålet om, hvordan vi så i Socialdemokratiet mener, at vi skal fremme de sociale og økonomiske rettigheder. Jo, vi mener, at man bør tage fat på den erklæring, der var på FN's årtusindtopmøde, hvor man helt klart sætter nogle mål om, at man inden år 2015 skal have halveret fattigdommen, at inden år 2015 skal alle børn have ret til grundlæggende skolegang osv.

Det skulle man målrette bistanden i forhold til og specielt i de lande, hvor man har et konkret programsamarbejde. På den måde kunne man fremme også de sociale og økonomiske rettigheder. Det er vores holdning til det spørgsmål. Vi mener, at hvis man nu i EU-landene og i de lande, der giver bistand, der betyder noget, lagde sig fast på den målsætning og fulgte det, man sådan set har tilsluttet sig i FN-sammenhænge, kunne vi rykke også på de sociale og økonomiske rettigheder. Det er vores klare holdning til det her.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det hr. Jesper Langballe som ordfører.

Jesper Langballe (DF):

Den amerikanske idéhistoriker Russell Kirk har i en kritisk afhandling om FN's menneskerettighedserklæring fastslået det logiske, at rettigheder, som overhovedet har noget indhold, er noget, der defineres og vedtages i kompetente fora, som f.eks. parlamenter, og altid inden for deres egen jurisdiktion.

Han gør også opmærksom på, at hvis en rettighed ikke modsvares af en forpligtelse, er den komplet meningsløs. Russell Kirk gør sig f.eks. lystig over FN's menneskerettighedserklæring, der fastslår enhver mands ret til at gifte sig. Men den, der udsteder en sådan rettighed til en eller anden mand, må sandelig også, hvis der skal være logik og sammenhæng i sagen, forpligte en eller anden kvinde til at gifte sig med ham. Jeg

synes, det er et ganske fornøjeligt eksempel på, hvordan menneskerettighedsdiskussioner har det med at åbne for abstraktionernes tågebanker og de letkøbte slagord.

Der er god mening i, at nationer enes om chartre, der fastslår de klassiske frihedsrettigheder, når man vel at mærke husker, at ingen blot ved at være menneske er født med rettigheder. Med Jakob Knudsens ord til sin tids socialister og deres klynkeri om deres rettigheder: I er stærke nok til at sætte jeres vilje igennem, men lad være med at tale om jeres ret, så længe I ikke har løfter fra Gud eller mennesker at holde jer til.

Kl. 16.15

Netop fordi ingen af naturen fødes med bestemte rettigheder, er det af betydning, at de forskellige retsordener holder de klassiske frihedsrettigheder i hævd, eller sagt på en anden måde: Vi kan bruge den slags chartre og konventioner til at presse diktatoriske slyngelregimer til at behandle deres borgere anstændigt. Og så kan vi i øvrigt hjælpe nødlidende folk, fordi de er i nød, og i det omfang, vi synes vi har råd til det, og ikke fordi det er en ret, de har.

Men det vil menneskerettighedsutopisterne ikke nøjes med. De vil have alt mellem himmel og jord gjort til menneskerettigheder: Retten til at gifte sig, retten til 14 dages ferie med løn, retten til vand, retten til at være rask, retten til at have et godt arbejde osv. Den forespørgsel, som fru Margrete Auken og hr. Aage Frandsen har rejst, er et skoleeksempel på denne virkelighedsfjerne dyrkelse af såkaldte bløde værdier.

Forespørgslen omtaler styrkelsen af kontrolmekanismerne. Så vidt så godt. Men så vil den have ministeren til at sikre, at FN's menneskerettighedskonventioner – civile, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder – implementeres og styrkes i den danske ulandsbistand. Jamen hvad er egentlig det? Er det ret til tv-programmer, træk-og-slip, gratis biblioteksadgang? Sådan en velment erklæring er jo ikke andet end et slag i luften, en luksusbeskæftigelse for velnærede politiske idealister i den vestlige verden.

Jamen vi kan da vel alle være enige om, at retten til vand er en menneskeret, siger forespørgerne appellerende. Nej, vi kan ikke. Vi kan sikkert enes om, at alle har behov for vand, og at man dør uden vand. Men hvis der ingen vand er, hvad skulle det så hjælpe at stå midt i Kalarhøjen og vifte med et stykke papir, hvor på det danske Folketing har vedtaget éns ret til vand? Ikke en smule mere hjælper det, end hvis en grim og usympatisk mand påberåber sig sin

FN-sikrede ret til at gifte sig, selv om der ikke på hele kloden findes en eneste kvinde, der vil bide på krogn.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):
Så er det fru Gitte Seeberg som ordfører.

Gitte Seeberg (KF):

I Det Konservative Folkeparti mener vi, at Danmark har en vigtig rolle i verdenssamfundet til fremme af menneskerettigheder. Derfor er vi også tilfredse med, at regeringen fører en målrettet og principfast menneskerettighedspolitik.

At sikre menneskerettighederne i verden er ingen nem sag. Dagligt, hver time, hvert minut og hvert sekund, sker der krænkelser af de basale rettigheder, som konventionerne giver os. Der sker overtrædelser af de mange konventioner vedtaget i FN og i høj grad også af lande, der selv er medlemmer af FN.

Det kan være nemt at blive enige om principperne for, hvad menneskerettigheder er, men at sikre overholdelse af samme er straks en svære sag. Et land som Cuba sørgede i ly af Irakkriegen for at fængsle en række systemkritikere og nægtede efterfølgende at samarbejde med FN om menneskerettighedspolitikken. Så der er nok at tage fat på verden over.

Regeringen arbejder i FN for at styrke FN's højkommissær for menneskerettigheders aktiviteter. Vi støtter økonomisk og håber også på, at andre lande vil bidrage mere til aktiviteterne, for desværre er ressourcerne ikke tilstrækkelige på det ordinære budget.

Det var ønskværdigt, som udenrigsministeren var inde på, om der kunne etableres et system, hvor landene blev undergivet en egentlig kontrol. Der er indledt overvejelser i FN om reformer, men her skal vi passe på. Det, der ser ud som fremskridt, kan hurtigt blive vendt til det modsatte.

Det var just heller ikke noget opløftende tegn, at det for nylig lykkedes Libyen af blive formand for FN's menneskerettighedskommission. Man kan selvfølgelig sige, at det da i det mindste må betyde, at landet nu for alvor vil ændre politik, men det kan være lidt svært at tro på. Oberst Gaddafi, der siden 1969 har styret Libyen med hård hånd, er næppe indstillet herpå.

I det danske bistandssamarbejde udgør menneskerettighederne en hjørnesten. God regeringsførelse, demokratisering og folkelig deltagelse er vigtige nøgleord. Danmark skal understøtte landene i en positiv udvikling. Menneske-

rettighederne er et væsentligt aspekt i ulands-samarbejdet. Regeringen har således afbrudt samarbejdet med en række lande på grund af menneskerettighedssituationen.

Kl. 16.20

Naturligvis er det vanskeligt med menneskerettighederne i nogle lande. Mange udviklingslande har ikke tradition for demokrati og respekt for den enkelte. Ting tager tid. Det væsentlige er her, at landene er inde i en positiv udvikling, hvor der også er politisk vilje til at gennemføre forbedringer.

Således er det naturligvis vigtigt med frie valg. Det er også vigtigt med parlamenter, der fungerer, for at få skabt egentlige demokratier. Derfor støtter vi fra dansk side flere lande i kapacitetsopbygning af parlamenter. Vi støtter også flere lande i opbygning af domstole og retsvæsen, noget, som skal fungere i en retsstat.

Ud over den direkte bilaterale støtte støtter Danmark også en række ngo'er, der arbejder med menneskerettigheder, herunder oprindelige folk, børn, kvinder og i det hele taget udsatte grupper. Det store arbejde, der ydes af ngo'erne med menneskerettigheder, som vi anerkender meget, og ikke mindst arbejdet med tortur og forebyggelse af tortur, skal fortsat understøttes.

Vi synes også, at vi er tilfredse med den særlige indsats, der ydes i forhold til kvinder. Kvinder i den tredje verden er mange steder meget dårligt stillet både økonomisk, juridisk og ligestillingsmæssigt. Derfor er det positivt, at også denne indsats opprioriteres.

Regeringen har etableret en særlig menneskerettighedsenhed i Udenrigsministeriet, og det har også styrket vores mulighed for en effektiv overvågning af, om nu også landene rent faktisk lever op til de menneskerettigheder, som vi og de skal i henhold til konventionerne.

Alt i alt synes vi, at vi er godt tilfredse med den danske indsats. Vi gør i alt fald meget, men der er også nok at gøre.

Afslutningsvis skal jeg sige, at vi naturligvis støtter det forslag til vedtagelse, som vi selv er medforlagsstiller til.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det fru Elisabeth Arnold som ordfører. ... Fru Elisabeth Arnold er ikke til stede, så vi må videre til den næste ordfører.

Keld Albrechtsen (EL):

Menneskerettighedsområdet er jo et umådeligt stort emne, og ministeren var også omkring

mange ting i sin besvarelse. Vi synes, det er godt, at SF har rejst den her meget vigtige debat.

Hvad angår kontrolmekanismerne, finder vi det meget væsentligt, at det for nylig lykkedes at få vedtaget en tillægsprotokol til konventionen mod tortur og anden umenneskelig behandling. Det er en protokol om kontrolbesøg hos fanger gennem uafhængige mekanismer, hvilket bedst sker gennem samarbejdet med f.eks. menneskerettighedsorganisationer eller torturrehabiliteringscentre.

Protokollen endte med at blive valgfri og ikke en integreret del af konventionen, så der ligger en meget enkel og klar opgave, hvis denne side af kontrolmekanismerne skal styrkes, nemlig at sikre flere underskrivere af protokollen. Derfor har vi også prioriteret dette spørgsmål i vores eget forslag til vedtagelse.

Det hænger selvfølgelig sammen med den generelle udenrigspolitik. Den kender vi jo også fra EU's associerings- og samarbejdsaftaler med en lang række lande, hvori der er menneskerettighedsklausuler, altså bestemmelser om, at de lande, der har samarbejdsaftaler med EU, faktisk skal overholde menneskerettighederne.

Det gør de i fortvivlende omfang ikke. Lad mig bare nævne f.eks. en række nordafrikanske lande eller Israel. De overholder ikke menneskerettighederne. De krænker dem tværtimod systematisk. Israel kender vi jo alle på det seneste, hvordan de optræder i de besatte områder og skyder mennesker osv.

Her kunne det altså gøre en kolossal forskel, hvis Danmark aktivt gik ind og krævede, at man skal aktivere de menneskerettighedsklausuler, der er i aftalerne, for ellers virker klausulerne jo bare som en blåstempling af de pågældende regeringer.

Kl. 16.25

Jeg er her nødt til at sige til hr. Jeppe Kofod, at på det punkt var heller ikke den tidligere regering god nok. Den nuværende regering snorksover, men den tidligere var heller ikke god nok. Der er altså brug for en ændret politik på det område og brug for, at Danmark i EU's Ministerråd helt anderledes aktivt slår i bordet og siger, at disse associeringsaftaler skal overholdes. Så som flere ordførere har været inde på, er det her et stort område, og der er rigeligt at tage fat på.

Jeg er ikke enig med fru Gitte Seeberg i, at Danmark er helt oppe på et tilfredsstillende niveau. Jeg er naturligvis enig i, at der gøres noget, men jeg er ikke enig i, at vi er oppe på et tilfredsstillende niveau. Der er altså områder, som jeg

f.eks. lige har nævnt med håndhævelsen af associeringsaftalerne, hvor vi ikke er på omgangshøjde, hvilket vi kunne være. Det synes jeg at vi skal op at være.

Det ligger så også i hele den diskussion, som nok har været den del, der har taget længst tid her i dag, nemlig diskussionen og spørgsmålet om, at man straffer de mennesker i de allerfattigste lande dobbelt, hvis regeringer mishandler befolkningen, når man fratager landet bistanden, men uden at regeringen går ind med tilstrækkelig energi og sikrer, at der etableres en bistand uden om regeringsapparatet i det pågældende land.

Her vil jeg så bare minde ministeren om – nu ved jeg ikke, om ministeren i øjeblikket har tid til at deltage i mødet – at vi altså meget gerne vil have et svar på, hvordan den sætning om at revurdere bistanden til et land, der groft krænker menneskerettighederne, skal forstås, og om den skal forstås på den måde, som hr. Jeppe Kofod har udlagt teksten på. Hvis den skal forstås på den måde, som hr. Jeppe Kofod har udlagt den på, vil vi fra Enhedslistens side stemme for den.

Hvis der på den anden side er tvivl om, at regeringen vil gøre det på den måde, som hr. Jeppe Kofod udlagde teksten på, vil vi under ingen omstændigheder have et medansvar, for så risikerer vi at få et i hvert fald indirekte medansvar for den generelle forvaltning af ulandsbistanden, herunder nedskæringerne, som regeringen har foretaget i den periode, hvor den har siddet. Det vil vi hverken have lod eller del i.

Derfor er ministerens svar, men det får vi jo nok ikke, for hvis han ikke har hørt spørgsmålet, kan han jo heller ikke svare, helt afgørende for, hvordan vi vil stemme fra Enhedslistens side.

Elisabeth Arnold (RV):

På Det Radikale Venstres vegne vil jeg gerne takke for den beretning, som ligger til grund for forespørgslen i dag, nemlig beretningen fra regeringen om det internationale menneskerettighedsarbejde, som har været spændende læsning, og som er meget oplysende i forhold til det meget store spektrum af menneskerettighedsarbejde, der foregår i det internationale samfund.

Der er ingen tvivl om, når man læser beretningen, at man bliver klar over, at internationalt menneskerettighedsarbejde kræver et meget stort og stædigt engagement, det kræver megen tålmodighed, og det kræver også et meget stort mål af nøjsomhed. Desuden kræver det penge,

rigtig mange penge, det kræver nogle organisationer, og det kræver et netværk.

For de af os, der har været så heldige at have været med i noget af det internationale arbejde, f.eks. i FN, FN's generalforsamling eller i Euro-parådet, kan det somme tider være meget svært at forklare for offentligheden den glæde, man kan føle over en hævet parentes, den glæde, man kan føle over, at der er blevet sat et eneste ord ekstra ind i en resolution, så man ligesom fik et fingeraftryk og fik forpligtet nogle lande til at arbejde for nogle ganske bestemte ting. Det kan være meget svært at forklare den begejstring, man kan føle over så små bitte fremskridt. Det er det, jeg mener med, at det internationale samarbejde kræver virkelig tålmodighed og nøjsomhed.

Men alligevel, selv om fremskridtene er små, langsomme og usikre, sker der somme tider nogle spring. Det gjorde der f.eks. i Sydafrika, og det skete der også i Østeuropa. Og set i det lange perspektiv går det faktisk fremad på nogle områder. F.eks. er kvindernes rettigheder blevet styrket, børnenes rettigheder er blevet styrket. Der er flere børn, der går i skole nu, end der gjorde for 20 år siden. Der er færre børnefødsler pr. kvinde i langt de fleste ulande nu, end der var for 20 år siden. Så der er fremskridt at se, selv om man stadig væk i dag kan se i statistikkerne, at forskellen på de rige og de fattige lande er enorm stor.

Kl. 16.30

Vores organisationer er enestående, og FN er enestående, fordi det omfatter alle lande, og vi kan kun arbejde med de lande, som overtræder menneskerettighederne og ikke overholder internationale konventioner, hvis vi har et forum, hvor vi kan mødes. Der er ingen grund til kun at mødes med dem, man er enig med, og med alle de gode. Man skal også mødes med dem, som ikke overholder reglerne, og dem, som har vanskeligheder.

Menneskerettighedssystemet er rygraden i FN's arbejde. Det er værnet mod enkeltstaters dominans, og det er håbet og for nogle få heldige også en ret at få del i menneskerettighederne.

Danmarks arbejde med at fremme menneskerettighederne er som sagt mangesidigt, som det også fremgår af beretningen. Af succeserne kan nævnes torturkonventionen, Den Internationale Straffedomstol og andre vigtige milepæle.

Om udviklingsbistanden vil jeg blot sige til SF, at jeg synes, det er glimrende, at denne her forespørgsel er blevet rejst. Men jeg har altså

læst teksten i forespørgslen, sådan som jeg har lært det i skolen, når jeg skulle skrive stil: Jeg skulle holde mig til emnet. Derfor har jeg ikke villet tale om niveauet for udviklingsbistanden, for det står der altså ikke noget om i forespørgslen tekst.

Selv om jeg har meget sympati for fru Margrete Auken's engagement i ulandsspørgsmål, så vil jeg altså ikke lade mig trække ind i en diskussion om niveauet, for jeg er på mit partis vegne og også personligt stærkt utilfreds med de nedskæringer, regeringen har foretaget på ulandsbistanden. Jeg er stærkt utilfreds med det nuværende niveau.

Men jeg vil være med til at fastholde regeringen på menneskerettighedsaspektet og på demokratispektet, og jeg vil føle mig meget forpligtet til også at holde regeringen fast på at få mekanismerne til at fungere og få organisationerne til at fungere. Det vil jeg meget gerne hjælpe den med, og derfor er jeg medforlagsstiller til det forslag til vedtagelse, som er skrevet her. Forslaget lægger vægt på dette menneskerettighedsaspekt og på demokratispektet, og det er det, som vi fra radikal side vil lægge meget vægt på stadig væk skal være der.

Intet ville jo være lettere end at lave en konflikt på det her ved at sige, at fordi regeringen har skåret ned, kan man ikke tage hensyn til demokratiet og til menneskerettighederne. Den konflikt vil jeg ikke forære regeringen. Jeg vil meget gerne prøve at få den til at holde fast i disse meget vigtige aspekter.

Lad os i fællesskab gøre alt, hvad vi kan, for at få ulandsbistanden op på et anstændigt niveau igen. Det Radikale Venstre støtter naturligvis det forslag til vedtagelse, som vi selv er medforlagsstillere til.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg er glad for, at fru Elisabeth Arnold har læst teksten grundigt og vil bede hende også høre efter, hvad der blev sagt, for jeg gjorde faktisk ret meget ud af at sige, at det netop ikke handlede om niveauet.

Det, jeg ville påtale, var, at man havde brugt menneskerettighederne som begrundelse for en dramatisk nedskæring i stedet for bare at sige, at vi skal skære ned. Det er det, der selvfølgelig gør os så forfærdelig usikre på den vurdering her, fordi man har brugt menneskerettighederne som legitimering af den nedskæring, hvor man ikke interesserede sig for, hvordan det andet sæt

menneskerettigheder så havde det, når man skar på den måde. Det var sådan set, jeg synes jo egentlig, den meget hyppigt gentagne pointe i de korte bemærkninger, jeg havde, både til hr. Jeppe Kofod og til fru Hanne Severinsen.

Men nu vil jeg så spørge fru Elisabeth Arnold: Når fru Elisabeth Arnold nu er med på det her forslag til vedtagelse, har hun så fået nogen sikkerhed for, at vi ikke en gang til kommer til at opleve, at det ene sæt menneskerettigheder, nemlig det politiske, bruges som begrundelse for, at man skærer brutalt, uanset at det så rammer det andet sæt menneskerettigheder?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil da også bare sige til fru Elisabeth Arnold, at vi gerne vil være med til at have en adskillelse af de to debatter, for det kan man godt, hvis man gør det på den måde, som fru Elisabeth Arnold siger. Men problemet er jo bare, at der desværre i dag er en sammenhæng, derved at de nedskæringer, der er sket på bistanden, jo også svækker arbejdet for menneskerettighederne. Det er jo uundgåeligt. Bl.a. blev der nævnt den 10 pct.s barbering af tilskuddet til ngo'erne, og det kan jo ikke undgå at svække arbejdet for menneskerettighederne. Så den indlysende sammenhæng er der. Det må fru Elisabeth Arnold vel også medgive at der er.

Men o.k., hvis vi kan få en fornuftig fortolkning af det forslag til vedtagelse, så ser vi meget gerne, hvis man i den her debat på det grundlag kan få vedtaget en fælles enstemmig vedtagelse.

Det ville være helt flot og til gavn for menneskerettighederne. Men vi vil kun være med til det, hvis vi kan få de garantier, som vi har bedt ministeren om i sin besvarelse at komme med.

Kl. 16.35

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Først til fru Margrete Auken: Det Radikale Venstre har ikke fået noget som helst andet end det, der står i teksten her. Og jeg har fået bekræftelse fra en af de øvrige forslagsstillere på, at »at revideres« betyder, at der forudgående foretages en observation, en analyse, en vurdering, en diskussion af, hvad der så siden skal ske.

Men jeg fortolker det sådan – og jeg vil så godt sige, at det er mit fortolkningsbidrag til den vedtagelse – at en revidering af en udviklingsbistand kan betyde en fjernelse, en omlægning,

en reduktion og en øgning. Så tror jeg, vi har alle mulige muligheder med.

En revidering betyder blot, at det skal have nogle konsekvenser for modtagerlandet, hvis regeringen groft og vedvarende krænker menneskerettighederne. Og det er jeg enig i. Hvordan konsekvenserne skal være må afhænge af de konkrete land. Jeg er helt med på, at hvis man er nødt til at opgive samarbejdet med regeringen, fordi det er regeringen, der krænker menneskerettighederne, og ikke en eller anden tilfældig høvding i en fjern region eller sådan noget, så skal man opgive at samarbejde med regeringen, og så må man give bistanden på anden måde. Så kan man omlægge.

Behovet kan være nok så stort for bistand. Behovet for rent vand, behovet for skolemateriale, behovet for sundhedsarbejde kan være enormt stort, og så skal befolkningen jo ikke lide under, at den har en dårlig regering, en udemokratisk regering. Sådan kan man også gøre det. Men man kan ikke skrive noget generelt i et forslag til vedtagelse her i Folketinget, som beskriver, hvordan det skal være i hvert enkelt land. Det er simpelt hen ikke muligt. Jeg føler mig dækket ind ved, at revideringen får dette indhold, som jeg har beskrevet her.

Til hr. Keld Albrechtsen vil jeg sige, at det er fuldstændig rigtigt, at det var ngo'erne, der blev skåret. Det synes jeg også var et ubehageligt træk. Det var en uønsket, det var et dårligt signal at sende, men ikke desto mindre er det altså de befolkninger, der bor i de pågældende lande, der skal nyde godt af bistanden, og det vil vi gerne sørge for bliver tilfældet, også ved den vedtagelse her.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg sidder og prøver at tænke på, hvordan jeg skulle præsentere det i SF's folketingsgruppe uden at blive totalt til grin, når jeg skulle sige, at jeg nu har både hr. Jeppe Kofods og fru Elisabeth Arnolds forsikringer om, at når den her regering siger revidering, så betyder det omlægning. Nej, det siger de nemlig ikke.

Det, som jeg igen vil sige til fru Elisabeth Arnold, er, at jeg er glad for, at vi ikke er uenige om ulandsbistanden og heller ikke om menneskerettighederne. Lad os nu sige, at det er vigtigt, at vi får slået fast, at vi da ikke er blevet uenige med hinanden. Spørgsmålet er, hvad det er, vi går med til, når vi støtter den der formulering med revideringen.

Selvfølgelig hænger vi meget på, hvordan ministeren vil svare på det nu her til sidst, efter at vi har vendt det mange gange. Det vil jeg være meget afhængig af, når jeg skal op og forklare min gruppe det, eventuelt hvis vi skal støtte det, for det her betyder altså ikke, at man vil tilside-sætte alt, hvad der hedder omsorg for den befolkning, fordi de har en pæn leder, men at man så til gengæld vil sørge for, at pengene kommer det rigtige sted hen, så det ikke er lederen, man støtter, men tværtimod undergraver, og sådan at man støtter de øvrige rettigheder hos befolkningen.

Jeg vil gerne spørge fru Elisabeth Arnold, om hun dog ikke kan løfte sløret lidt for, med hvilken trykthed hun er gået ind på den formulering, belært af de dårlige erfaringer vi havde, da man med menneskerettighederne som begrundelse skar så dramatisk.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Nu kan jeg jo ikke udstede nogen som helst garantier på regeringens vegne. De tider er forbi, vil jeg sige. Jeg har ikke været minister, men jeg er jo altså heller ikke medlem af et regeringsparti, så det kan kun ministeren gøre. Det kan kun udenrigsministeren gøre; det venter vi også spændt på at han gør.

Men jeg opfatter den fjerde pind i det her forslag til vedtagelse som et signal om, at det skal kunne få konsekvenser for et land, som modtager dansk udviklingsbistand, hvis regeringen vedvarende og groft krænker menneskerettighederne. Og jeg er enig i den konstatering. Det skal kunne få konsekvenser for bistandshjælpen, hvis regeringen vedvarende og groft krænker menneskerettighederne.

Jeg vil gerne spørge fru Margrete Auken, selv om det jo ikke er mig, der skal spørge, om det ikke også er et synspunkt, der deles af SF. Jeg synes faktisk, det må være indlysende rigtigt, at hvis man overhovedet skal fremme menneskerettighederne, skal man jo også komme med nogle betingelser til den hjælp, man giver de pågældende lande.

Kl. 16.40

Der skal være en udvikling, og hvis der ikke er en udvikling, så må man fjerne hjælpen fra regeringen, men sørge for, at den kommer befolkningen til gode, hvis befolkningen trænger til hjælp.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det fru Margrete Auken for en tredje og sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Heldigvis siger reglerne ikke noget om, hvem der skal spørge hvem, bare der er reelle spørgsmål og svar, og det er, fordi der er reel basis for de korte bemærkninger her.

Lad os så sige det: Jo, vi er fuldstændig enige, og jeg tror, jeg har sagt det mange gange i dag, at også før regeringsskiftet var der opbakning bag, at det selvfølgelig skulle have konsekvenser, men vi skulle meget gerne have nogle konsekvenser, så at vi ramte den der leder der. Det er jo bl.a. derfor, vi siger, at kanaliseringer man bstanden til dem, der arbejder for at få ham væltet – det er i reglen en han, der er dog eksempler på noget andet også – men for at få ham væltet. Ja, Condoleeza Rice er jo ikke en han, men jeg vil da godt støtte at få hende væltet, hvis det skulle være, det ville jeg da godt. Men altså så for lige at sige, at der kan være fæle eksemplarer af begge køn, så det er ikke det, nej, nu skal vi lige holde fast i det.

Det, der er det vigtige at få slået fast, er, at man ikke, når man siger menneskerettigheder, kun mener den ene side af menneskerettighederne, og ikke mener den anden, og så lader det gå så jammerligt fortvivlende sørgeligt, som det er gået i Eritrea, Malawi og jo altså Zimbabwe.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, jeg meget tydeligt sagde, at hvis regeringen vedvarende groft krænker menneskerettighederne, og der stadig væk er rettigheder, som det pågældende lands befolkning har brug for at få opfyldt, f.eks. adgang til skolegang, adgang til sundhed, så skal vi kunne opfylde nogle af de behov, der er i befolkningen, ved at gå uden om regeringen, fordi regeringen krænker menneskerettighederne groft. Så skal vi kunne mindske smerten i det pågældende land og samtidig signalere, at hvis regeringen opførte sig noget mere fornuftigt, så ville der komme flere penge.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det hr. Jann Sjursen som ordfører.

Jann Sjørnsen (KRF):

Indledningsvis vil jeg gerne takke Socialistisk Folkeparti for at have rejst denne her forespørgselsdebat. Jeg vil også godt takke ministeren for besvarelsen, og lad mig da med det samme fastslå, at vi fra Kristeligt Folkepartis side finder, at den besvarelse, ministeren gav, i store træk var fuldt ud tilfredsstillende, også i forhold til, hvad vi på det her område, ville jeg sige, havde forventet fra ministeren.

Menneskerettighedsspørgsmålet er jo utrolig vigtigt, og det er det efterhånden også blevet i forhold til ikke bare den danske udviklingsbistand, men også til udviklingsbistanden mere generelt. Det er fuldt ud med rette, for uden en overholdelse af menneskerettighederne fra modtagerlandenes side er en demokratisk udvikling i de lande, som vi vil understøtte, ikke bare for at komme fattigdommen til livs, men også for at understøtte en demokratisk udvikling, ikke mulig.

Vi ser det ikke bare i forhold til den rene udviklingsbistand, vi ser det også i forhold til hele handelsområdet, hvor menneskerettighedsspørgsmålet er ved at blive integreret, det gælder ikke mindst i forbindelse med de samarbejdsaftaler, som EU indgår med forskellige lande, men også i forhold til Cotonou-aftalen som sådan.

Disse aftaler indeholder nogle mekanismer, der gør, at handelsaftaler i yderste konsekvens kan suspenderes, hvis ikke de lande, som aftalerne er indgået med, fuldt ud lever op til f.eks. overholdelsen af menneskerettighederne og ikke vil lade den dialog, som aftalerne giver mulighed for fra EU's side, få positive konsekvenser.

I vores egen udviklingsbistand er menneskerettighedsaspektet, som jeg sagde før, jo blevet væsentligt. Det betyder også, at vi i stadig stigende grad må lægge vægt på at sikre de redskaber i modtagerlandene, som kan være med til at gøre, at menneskerettigheder bliver implementeret i lovgivningen. Det gælder ikke mindst i forhold til kapacitetsopbygningen i de pågældende lande, men også i forhold til at sikre de nødvendige institutioner, som ethvert retssamfund må have.

Her spiller ikke mindst danske ngo'er en meget stor og prisværdig rolle set med Kristeligt Folkepartis øjne. De gør det ikke bare ved i kraft af den konkrete hjælp til kapacitetsopbygning at sikre de institutioner, som vi finder nødvendige i ethvert retssamfund, men de gør det også i

kraft af den fortalervirksomhed, som går forud i forhold til at sikre menneskerettighederne. De gør i kraft af det meget ofte veludbyggede samarbejde, de har med lokale ngo'er, som på den måde via de partnerskaber, der etableres med danske ngo'er, kan være med til at skabe grobund for både menneskerettighedens overholdelse og for en demokratisk udvikling i de pågældende lande. Det arbejde skal vi på ingen måde undervurdere, og vi skal frem for alt understøtte det, så meget som vi kan fra Folketingets og fra regeringens side.

Kl. 16.45

Derfor er det også vigtigt i de tilfælde, hvor en regering af en eller anden grund ikke overholder menneskerettighederne, hvis det sker systematisk og vedvarende, som det har været diskuteret her, at vi så også er villige til at drage konsekvensen på dette som på andre områder, som er væsentlige i forhold til hvilke overordnede hensyn, vores bistand ydes efter for at imødekomme de behov, som befolkninger måtte have.

Jeg er enig i, at debatten i dag ikke handler om størrelsen af vores udviklingsbistand, og derfor kan jeg selvfølgelig også synes, at der har været lige lovlig meget pindehuggeri omkring den fjerde pind i det forslag til vedtagelse, som er blevet fremsat af regeringspartierne og S og R. Alligevel synes jeg, at vi efterhånden har fået så mange fortolkningsbidrag – vi skal selvfølgelig også have ministerens – at vi kan tage endelig stilling til det. Men det viser også, at vi jo har haft halvdårlige erfaringer på det her område med hensyn til, hvilke begrundelser regeringen bruger, når den vælger at skære ned. Det er derfor, man ikke helt kan lukke øjnene for, at der også er en forhistorie på det her område, som hedder kraftig nedskæring på udviklingsområder.

Det skal ikke overskygge, at jeg rent faktisk, som jeg sagde i min indledning, mener, at de tilkendegivelser, ministeren kom med i sin besvarelse her i dag, var ganske fornuftige på det rent principielle plan. Det kan vi følge fra Kristeligt Folkepartis side, men vi afventer også ministerens svar og tilkendegivelser til det forslag til vedtagelse, der er lagt frem.

Der skal selvkært kunne drages konsekvenser, hvis et land systematisk og vedvarende overtræder menneskerettighederne. Vi har også været fortalere for, at man i sin tid droppede Zimbabwe som programsamarbejdsland, vi har faktisk også argumenteret for, at man burde droppe Egypten som nuværende programsam-

arbejdsland. Vi finder det i øvrigt fuldstændig ulogisk, at når man i sin tid valgte at droppe Malawi og Eritrea som programsamarbejdslande, ja, så står Egypten altså stadig som et programsamarbejdsland, på trods af at jeg nok vil vurdere, at menneskerettighedssituationen dér er noget værre end i såvel Malawi som Eritrea.

Med disse ord tak for forespørgslen til ministeren og for de tilkendegivelser, der trods alt er faldet her i debatten i dag. Det er vigtigt, at vi fra Folketingets side også med en sådan forespørgselsdebat tilkendegiver, at vi vægter menneskerettighedshensynet højt, ikke mindst i relation til udviklingsbistanden og til de partnerskaber, vi har opbygget med den række af lande, som modtager dansk udviklingsbistand.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg vil gerne først takke ordførerne for de interessante indlæg og for den interesse, der har været med udgangspunkt i den beretning til Folketinget omkring FN's kontrolmekanismer, som jeg har givet, samt om gennemførelsen af FN's menneskerettighedskonventioner og om dansk udviklingsbistand, som jo kom til at præge størstedelen af debatten.

Men debatten har også bekræftet den brede politiske opbakning til regeringens internationale indsats på menneskerettighedsområdet, herunder ikke mindst menneskerettighedsindsatsen i bistandspolitikken, hvor der har været bred tilslutning til, at det skulle have konsekvenser, hvis man bevægede sig i den forkerte retning. Jeg skal nok komme tilbage til det.

Som nævnt i min besvarelse af forespørgslen vil regeringen fortsat arbejde for en forbedring af mulighederne for, at FN's kontrolmekanismer på menneskerettighedsområdet på forsvarlig vis kan varetage deres opgave. Det siger jeg, fordi det ikke er indgået ret kraftigt i den debat, vi har haft, men jeg vil godt understrege, at det er vigtigt, at disse kontrolmekanismer bliver styrket. Det er en af de ting, fru Margrete Auken spørger om i selve forespørgslen.

Regeringen vil endvidere fastholde, at man skal fremme demokrati og respekt for menneskerettigheder, herunder gennemførelse af FN's menneskerettighedskonventioner, som et tværgående hensyn i den danske udviklingsbistand. Der vil jeg godt understrege, at de forskellige menneskerettigheder jo er sideordnede efter Wienbeslutningen i 1993.

Jeg ser også, at bistandspolitikken med dens fokusering på fattigdomsorientering og med

den skærpelse, vi nu laver i bistandspolitikken i det individorienterede, som vi kalder det, når direkte frem til at hjælpe det enkelte menneske, så det kan få en tilværelse, der er bedre, end den ellers ville have været. Det drejer sig f.eks. om ret til sundhed og uddannelse, som vi styrker i bistandspolitikken.

Så vil jeg godt sige, at på menneskerettighedsområdet kan man ikke sige, at nedskæringerne ramte. Der vil være tilfælde, hvor nogle fik lidt mindre, multinationale organisationer, men så vil der være andre steder, hvor vi lavede mere; f.eks. blev der sat ekstra ind i forbindelse med projekter for at fremme kvindernes udviklingsmuligheder, hvad der også må være en elementær menneskerettighed, i den politik, vi lagde frem.

Kl. 16.50

Så vil jeg godt sige noget om at revurdere, som er den sidste pind. At vi revurderer udviklingsbistanden til de programsamarbejdslande, hvis regeringer groft og vedvarende krænker menneskerettighederne, det har der været almindelig enighed om skal have virkning. Det skal altså revurderes, for det kan ikke have virkning, uden at man revurderer. Samtidig generelt arbejde for menneskerettighederne i udviklingsbistanden. Det er fjerde pind i forslaget til vedtagelse.

At revurdere betyder, sådan som det er blevet sagt heroppefra af fru Elisabeth Arnold, tror jeg, at man holder øje med et område, man får fornemmelse af, at her er noget galt, man holder øje med det, man analyserer det, man ser, om det er en stilstand, man er udsat for, eller om det er et tilbageskridt, man er udsat for.

Hvis det er et tilbageskridt, groft og vedvarende, så er vi altså enige om, at det skal have konsekvenser, og det betyder, at man ikke må legitimere regeringen gennem sin bistandshjælp. Det vil sige, at det skal have virkning for regeringen. Projekter, som regeringen vil rose sig af over for befolkningen og bruge til at vise, hvor anerkendt man er af omverdenen. Således vil ofrene for dens politik kun få den fornemmelse, at hele omverdenen i virkeligheden gør dem til ofre for den politik, som omverdenen beskytter, sådan som Zimbabwes regime jo hele tiden roser sig af at være støttet af omverdenen. Så kan man ikke støtte den slags.

Det, vi har gjort i Zimbabwe, er jo, at vi i stedet har givet nødhjælp, jeg mener også, at støtten til torturofre er blevet fastholdt i Zimbabwe. Men man kan ikke sige ved at revurdere, at det

er en omlægning, således at det samme kroner og øre-beløb bliver i den samme kasse, for det er muligt, at det ikke er anvendeligt i situationen.

Jeg mener også, at man i nogle situationer kan bruge ngo'er, så man ad den vej kommer ind og støtter imod totalitære regimer og imod tilbageskridt. Jeg mener, at vi – nu taler jeg fremadrettet – på menneskerettighedsområdet skal prøve, hvordan vi bedre kan støtte fri presse. Vi har forlænget bevillingerne til et institut, som skal hjælpe pressen i lande, som er i tilbageskridt, således at man prøver at opretholde vagthundefunktionen, og som derved også er med til at beskytte samfundet imod et regime, der bevæger sig baglæns.

Revurdering kan også betyde noget positivt. Revurdering har vi foretaget i forbindelse med Kenya, da Kenya gik ind og begyndte sin demokratiske proces. I de år, hvor den demokratiske proces havde langvarig tilbagegang, da faldt beløbet jo. Med den demokratiske proces, der kom i gang igen, er beløbet steget. Revurdere kan altså også føre til den anden vurdering, at man lader beløbet stige, fordi man nu er i gang med den rigtige proces.

Så det, vi skal her, er at være aktive medspillere, men også aktive modspillere, som f.eks. i forhold til Zimbabwe. Med hensyn til Eritrea sad den frie presses repræsentanter og lederne af oppositionspartierne jo i fængsel. Vi havde flere møder om det, og EU havde flere møder med regimet om situationen. Men de kom ikke ud. Skal man så blive ved med at anerkende og støtte regimet, når det ikke har virkninger, når de overhovedet ikke hører på, hvad EU og programsamarbejdslande som Danmark i Eritrea siger? Skal det så være nytteløst?

Med Egypten er der dialog, der er en menneskerettighedsdialog med alle programsamarbejdslandene. I forbindelse med Egypten har vi faktisk også nået visse resultater, som vi selvfølgelig af diskretionshensyn har ladet være med at slå på tromme for. Der er nået visse resultater, men der er også situationer med tilstande, som ikke er acceptable i Egypten.

Så revurdere betyder altså at gennemanalyse situationen og konstatere, om det er groft og vedvarende, og i så fald skal man lægge støtten om, enten således, at ngo'erne kommer mere ind, nødhjælpen kommer ind de rigtige steder ad de rigtige kanaler, f.eks. ikke gennem Røde Kors i Zimbabwe, fordi formanden for Røde Kors er medlem af Zimbabwes regering. Så går

man gennem FN-systemet. Det er det at vurdere, hvor de rigtige kanaler er.

Den forrige regering havde jo også samme politik, som hr. Jeppe Kofod også har stået ved. Indien gled pludselig ud, og jeg ved, at min forgænger, fru Bay Bundegaard, prøvede at få det ind til dalitterne i Indien i stedet for, men kunne ikke få lov til det af Indien. Så stoppede hun bistanden, for det kunne ikke være meningen, når man ikke kunne få lov til at hjælpe der, hvor man gerne ville hjælpe, at man så foregav, at man støttede processen.

Det er, hvad der ligger i at revurdere. Det betyder altså at analysere det, have en dialog, og når dialogen ikke fører til noget som helst så at reagere. Men også at reagere konstruktivt og positivt, hvis det fører i den rigtige retning.

Jeg kan svare på det spørgsmål, fru Margrete Auken rejste om problemet i Iran, at der har vi jo vedtaget en dialog med regimet som betingelse for den handelsaftale, der blev lavet. Det var et dansk initiativ, vi nægtede at acceptere handelsaftalen, medmindre der kom en demokrati- og menneskerettighedsdialog ind, og den kom så i løbet af efteråret.

Jeg kan sige, at de faktisk i går var til dialogmøde om menneskerettigheder med Dansk Center for Menneskerettigheder i Eigtveds Pakhusovre i Udenrigsministeriet. Og oplevelsen er altså, at det er lykkedes at få styret i Iran til at stoppe nogle af de ting, vi er imod, f.eks. stening af kvinder. Det har så ikke rigtig nogen mening, at man, når man har en dialog og mærker visse fremskridt, så samtidig fordømmer dem i menneskerettighedskommissionen. Der er altså visse spilleregler. Men i det øjeblik, man ikke mærker fremskridt, må man skride tilbage til menneskerettighedskommissionens vedtagelser.

Kl. 16.55

Der er jeg enig med fru Gitte Seeberg, som holdt et meget interessant og også konkret indlæg. Vi må se på menneskerettighedskommissionen, som jo med den måde, man vælger ledelserne på, sidder og kan frikende hinanden.

Vi har i øjeblikket i ministeriet overvejelser om, hvordan vi kan lave det, der hedder »smarte reaktioner« på f.eks. menneskerettighedskommissionen, så man ikke kommer i den situation, at de ledes af Cuba eller ledes af Libyen og dermed frifinder en lang række af de lande, vi gerne ville have haft resolutioner i forbindelse med.

Men med hensyn til Iran er det sidste indtryk, bekræftet så sent som i går, at der er grund til at

have den dialog, og så skal man altså ikke fjerne den.

Jeg kan også sige til fru Margrete Auken, at vi faktisk ønsker at fremtidssikre både de fundamentale menneskerettigheder og de senere tilkomne, afledte menneskerettigheder. Fru Margrete Auken nævnte kvinder, sundhed, uddannelse, fattigdomsbekæmpelse, ja, det er alle områder, vi opfatter som individorienterede og styrker i bistandspolitikken og agter at styrke.

Dermed har jeg vel også svaret hr. Keld Albrechtsen, selv om jeg så, at han markerede, før jeg overhovedet havde taget ordet, så det er måske ikke så vigtigt, hvad jeg sagde. Til gengæld hørte jeg alt, hvad han sagde, men jeg gjorde det fra sidekabinettet.

Det var naturligvis som sædvanlig en interessant tale, som jeg er glad for at kunne kommentere. Vi ønsker at gå på to ben, vi ønsker at kunne give nødhjælp, vi ønsker at kunne fremme det civile samfund, vi ønsker at kunne fremme det almindelige menneskes vilkår i bistandspolitikken.

Men forespørgslen drejer sig jo ikke om bistandspolitikken, forespørgslen drejer sig om, hvad vi gør med de forskellige FN-mekanismer og kontrolmekanismer. Der har vi jo, som hr. Keld Albrechtsen har bemærket, netop arbejdet for tillægsprotokollen mod tortur, hvor vi arbejder ihærdigt for at få flere lande til at skrive under, således at vi kan få en bredere indsats mod tortur i verden og en almindelig forståelse for, at tortur er totalt uacceptabelt.

Vi arbejder også for at styrke kulturdialogen, menneskerettighedsdialogen og demokratidialogen med de nordafrikanske lande. Jeg tager til området om 14 dage for at starte den, for det er jo rigtigt, at det er meget vigtigt, at det nordafrikanske område ikke bliver et område, hvor menneskerettighederne går baglæns. Der er eksempler på, at de går fremad, men der er også eksempler på, at de går baglæns. Derfor ønsker vi at styrke den dialog ved siden af EU's dialog, som er Barcelonaprocessen, hvor den jo er en del af dialogen.

Vi har også påtalt israelske menneskerettighedskrænkelser, de udenretslige drab har vi påtalt, så der er ikke tale om, at nogen går fri, når det sker.

Til sidst vil jeg sige til hr. Jann Sjursen, at jeg også var taknemlig for hr. Jann Sjursens tale. Jeg kan bekræfte, at jeg også opfatter ngo-arbejdet som vigtigt. Nogle steder kommer ngo'erne langt længere, end statslige hjælpeorganisatio-

ner kan og det statslige samarbejde kan. Vi har f.eks. gode erfaringer med ngo-bistand f.eks. i forbindelse med Tibet, i forbindelse med retshjælpen i Kina, den går jo også ud fra stat til stat, den går over ngo-systemerne. Så man skal hele tiden vælge: Hvor kan vi gøre det bedst? Hvor når vi længst? Og det er givet, at i mange situationer når vi længst med ngo'erne, og det arbejde sætter vi også pris på.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne takke ministeren, fordi han også har hørt min tale, og det er korrekt, at jeg bad om ordet på et meget tidligt tidspunkt, for jeg havde nemlig under alle omstændigheder tænkt mig at gå op og kommentere ministerens besvarelse. Det vidste jeg ville blive nødvendigt.

Jeg er meget glad for, at ministeren understregede det med kontrolmekanismerne. Vi er fra Enhedslistens side glade for, at det også er blevet understreget i det forslag til vedtagelse, som ligger fra et flertal.

Jeg synes, der står én uklarhed tilbage, og det er forholdet mellem den udlægning af forslaget til vedtagelse, som hr. Jeppe Kofod kom med, og så regeringens udlægning. Vi synes faktisk, at hr. Jeppe Kofod kom med en god udlægning, og derfor vil jeg spørge ministeren, om ikke han kan bekræfte, at regeringen er enig med hr. Jeppe Kofod i fortolkningen af forslaget til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Efter nu at have hørt ministerens svartale og også ministerens kommentar til den nok så berømte pind 4, vil jeg bare uden videre debat eller disput om det sige, at vi fra Kristeligt Folkepartis side vil vælge at stemme for forslaget til vedtagelse, som er fremsat af et flertal af partier.

KL 17.00

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg mener det, jeg sagde, og jeg er enig med hr. Jeppe Kofod. Socialdemokratiet valgte jo også at drage konsekvenser, hvis et land ikke fulgte den politik, man fandt var rimelig. Jeg nævnte et eksempel.

Hr. Jeppe Kofod har ligesom hr. Jann Sjursen og andre ordførere sagt, at ved grove og vedvarende krænkelser skal det have konsekvenser. Omvendt er der jo det ved det, at når man bevæ-

ger sig i den rigtige retning, får det også konsekvenser, som jeg nævnte med Kenya, men det er så i den positive retning.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det fru Margrete Auken som ordfører i anden omgang.

Margrete Auken (SF):

Jeg kan ikke finde ud af det. Det kan jo godt være, fordi jeg er træt, men jeg kan altså ikke høre, at ministeren siger det samme, som hr. Jeppe Kofod sagde.

Jeg kan høre, at han siger, det skal have konsekvenser, og det var vi alle sammen enige om, og det sagde vi også før regeringsskiftet. Men de konsekvenser skulle ifølge hr. Jeppe Kofod betyde, at man omlagde bistanden og målrettede den anderledes.

Hr. Jeppe Kofod og jeg plejer at være enige om, at en nedskæring i menneskerettighedernes navn, som bare er en nedskæring, er meget uheldig og får meget negative virkninger for andre sider af menneskerettighederne. Men jeg har altså ikke fået helt klarhed over det endnu, og derfor er jeg lidt spændt på, hvad hr. Jeppe Kofod siger, for hvis han er tilfreds med den udlægning, skal vi til at finde ud af, om det er ham eller mig, der er blevet uenige her på det sidste. Det ville ikke være så rart. Det kan være, at det er mig, der er blevet gammel, siger ministeren, og det kan jeg jo ikke bestride. Men i hvert fald er jeg blevet træt, for jeg plejer nu at være ret skrap til at høre sådan nogle ting.

Jeg ville egentlig gerne have ministeren til i hvert fald at sige, at det ikke blot er et spørgsmål om, at vi nedskærer Kenya er jo et eksempel, som ikke uden videre kan bruges. Det var et spørgsmål om nogle ting, der gik godt, og i formuleringen i pind 4 står der, at hvis nogen krænker groft, osv., så det vil sige, at derfor duer Kenyaeksemplet ikke rigtig i denne sammenhæng. Jeg kan ikke se, og jeg har endnu ikke hørt, at pind 4 kan bruges. Vi må gøre det på en anden måde, så vi får de ækle ledere væk, men også på en sådan måde, at vi ikke krænker de andre rettigheder, og det har jeg altså ikke hørt noget om endnu.

Den anden ting, jeg skal sige til ministeren, er: Overordnet er vi glade for denne debat, og overordnet er vi glade for det svar, der er kommet. Jeg tror, jeg sagde på et tidspunkt i løbet af debatten, at jeg var glad for det med kontrolfunktionerne, og jeg vil gerne understrege det igen.

Det er klart, at man let kommer til at koncentrere debatten om de steder, hvor man synes, der er uld, i stedet for at tage fat på det, vi kan glædes os over at være enige om, men jeg skal gerne kvittere her.

Jeg vil også gerne sige om Iransagen, at jeg tror, vi er enige. Jeg var frygtelig skuffet over, at vi ikke fik den resolution. Jeg ved godt, at der står i beretningen, at EU stillede et forslag om en resolution, men hvor meget gjorde man for at sikre, at den også kom? Det er jo ikke altid et spørgsmål om bare at stille et forslag, det er også et spørgsmål om, hvordan man arbejder for at få det gennemført.

Situationen i Iran er stadig rædselsfuld, det ved jeg da, og det er udenrigsministeren vel ikke uenig med mig i. Vi har fået stoppet steningerne, men jeg støtter mig ikke bare på, hvad mujahedinerne siger. Vi får også meldinger fra anden side om, at der altså stadig foregår frygtelige ting, og derfor håber jeg da, man vil sige, at det her er en proces, som vi kun lige er begyndt at tage fat på, for ellers sker der nøjagtig det, som ministeren sagde, at Mugabe gjorde.

I Iran er der i hvert fald nogle, der er bange for, at man skal bryste sig og sige: Se, nu bliver vi anerkendt. Der er ikke nogen resolution, vi har dialogen, vi har vores handelsaftale osv., så det her behøver vi ikke gøre mere ud af. Det er ikke en kritik af det, der sker i Iran, men jeg vil bare sige, at der skal så ufattelig lidt til, før det alligevel går galt i regimer, der bestemt ikke bryder sig om at få kritik. Jeg ved det ikke, men som jeg sagde før, er jeg bange for at blive til grin i min gruppe, hvis jeg skal forklare, at nu er det lykkedes udenrigsministeren at bilde mig ind, at det betyder ikke det, det har betydning tidligere, nemlig nedskæringer, og at vi tilsidesætter det andet sæt menneskerettigheder, altså de sociale, økonomiske og kulturelle, hvis de politiske krænkes.

Ministeren brugte eksempler med journalister, der sad i fængsel i Eritrea, men imens blev kvindernes mulighed for at dyrke jorden i stigende grad dårligere. Det var nogle af de projekter, vi var i gang med, og det vil sige, at fordi landbrugsdelen, som er en vigtig del af Eritrea, gik i stykker, krænkede man disse kvinders basale rettigheder, fordi deres landbrugsprojekter ikke længere fik støtte, og det var da synd.

Kl. 17.05

Jeg tager det efter huskeren, og det kan godt være, jeg husker forkert. Men jeg mener, at netop Eritrea var en del af debatten, vi havde i den-

ne sammenhæng. Jeg synes da, vi skal være optaget af journalister, der sidder fængslet, selvfølgelig skal vi det. Men hvis prisen for at straffe det bliver, at kvindernes muligheder for at dyrke jorden bliver yderligere forringet, er det jo netop, det går galt, og det er derfor, det også er vigtigt for os at få den anden del, altså de sociale og økonomiske rettigheder, til at være basis og ankerpunkt for vores bistandspolitik, så noget sådant ikke kan ske. Man må altså sikre sig, at det ikke er kvinderne i Eritrea, der betaler den hårdeste pris for, at regimet sætter journalisterne i fængsel.

Jeg vil godt bede hr. Jeppe Kofod om også at komme herop, for jeg får altså lidt svært ved at danse det igennem i SF's folketingsgruppe i morgen tidlig, når jeg skal forklare, at regeringen pludselig er gået i kloster, eller hvad det nu er, der er sket.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det hr. Jeppe Kofod, og er det som ordfører eller for en kort bemærkning? Ordfører, ja.

Jeppe Kofod (S):

Det er jo så interessant, som denne debat former sig.

Jeg vil gerne svare fru Margrete Auken meget, meget klart. Hvis man læser pind 4, står der, at hvis regeringer groft og vedvarende – groft og vedvarende – krænker menneskerettighederne, skal man revurdere det programsamarbejde, man har med de pågældende regeringer. Det står der i pind 4, og jeg mener, det må være åbenlyst for enhver, at det må man da være for.

Jeg er fuldstændig enig i ministerens udlægning. Det kan betyde mange ting, men først og fremmest at man afbryder det direkte samarbejde med regeringerne, fordi det er med til at legitimere den undertrykkelse af menneskerettighederne, der sker i det pågældende land. Men det betyder jo ikke, at man ikke kan styrke andre dele af samarbejdet. Man kan f.eks. hjælpe via FN-systemet og fremme menneskerettighederne ved at støtte civilsamfund, folkelige organisationer f.eks., og konkret nævnte jeg Zimbabwe, hvor der modsat mange andre afrikanske lande rent faktisk er en ret velfungerende opposition, MDC, som burde støttes langt mere aktivt.

Jeg synes egentlig, at den pind er meget klar, men jeg er da med på, at den selvfølgelig kan misbruges. Partnerskab 2000 blev jo f.eks. misbrugt af regeringen. Hvis man læser regeringserklæringen, står der, at man er fuldstændig

enig i de principper, der ligger i Partnerskab 2000, hvorefter man går ud og skærer 1,5 mia. kr. af udviklingsbistanden.

Principperne synes jeg godt, vi kan blive enige om. Jeg synes, det er meget vigtigt, at vi bredt i Folketinget er enige om de principper, og jeg synes altså, det er meget klart.

Så har jeg bare sagt, at Socialdemokratiets generelle holdning er, at i de her spørgsmål skal vi over i en tobenspolitik. Jeg er fuldstændig enig i, at vi har svigtet befolkningerne i både Eritrea, Malawi og Zimbabwe med den form for konklusion, regeringen har draget i disse spørgsmål. Vi var ikke uenige i, at politikken skulle revurderes, for den demokratiske og politiske udvikling i de tre lande var dybt problematisk – dybt problematisk. Men konklusionen og det, man rent faktisk foretog, synes jeg var dybt diskutabelt, og jeg nævner blot ét eksempel: man vanskeliggjorde f.eks. ngo'ernes muligheder for at lave projekter ved bare generelt at skære 10 pct. af deres bevilling, og der er konkrete eksempler på, at ngo-projekter i de pågældende lande, altså Zimbabwe, Eritrea og Malawi, måtte droppes af den grund.

Jeg synes, det er meget klart, og jeg håber, vi her kan finde hinanden i Folketinget. Jeg synes, det er vigtigt, at vi har enighed om principperne i så afgørende spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Ja, jeg er langsom, og jeg er træt osv., men jeg har altså hørt, at ministeren med Eritreaeksemplet sagde noget, som ikke var rart. Han nævnte nemlig journalisterne, men fortav de kvinder, hvis landbrug ikke længere fik vores støtte. Det var helt den linje, vi var hundrede procent enige om at være ret oprørte over, da nedskæringen blev foretaget i sin tid.

Kl. 17.10

Jeg mener også, vi allerede dengang var opmærksomme på, at der var noget krænkende i at sige, at det er på grund af menneskerettigheder, når man så groft tilsidesætter den svageste part. Journalisterne er også svage, men kvindernes menneskerettigheder krænkede man altså ved at skære i bistand, og man gjorde det udtrykkeligt for at sikre menneskerettighederne. Det blev gentaget her af ministeren: Det var for at sikre menneskerettighederne, at man foretog den nedskæring, og man tog overhovedet ikke hensyn til, at man ramte dem i den anden ende af systemet.

Jeg kan godt høre, at med det, jeg siger her, taler jeg mig væk fra den enighed, jeg selv er interesseret i at opnå. Men jeg er altså i den situation, at jeg skal forelægge det for en gruppe, hvor der sidder nogle medlemmer, som også godt kan huske, hvad det var, der skete, og derfor vil jeg godt lige prøve synspunktet af og høre, om der er nogen, der kan berolige mig så meget, at jeg har vished for, hvordan ulandsbistand vil blive varetaget fremover: om det stadig kun er det ene sæt menneskerettigheder, der vil være i centrum, eller om det vil være dem begge to.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Fru Margrete Auken har jo været meget på talerstolen i dag, så jeg kan sagtens tilgive, at fru Margrete Auken er blevet meget træet.

Jeg har sagt mange gange, at de forskellige menneskerettigheder er sideordnede; at vi præcis også støtter de sociale rettigheder ved individorienteringen, og at vi gennem vores fattigdomsorientering og vores skærpede opmærksomhed mod uddannelsesområdet, sundhedsområdet og kvindeområdet præcis støtter de socioøkonomiske områder, som fru Margrete Auken efterlyser.

Forespørgslen drejer sig, som flere har sagt, ikke om bistandspolitikken, men selvfølgelig om menneskerettighedsaspektet i bistandspolitikken ved siden af de andre ting. Den socioøkonomiske side er altså inde i billedet, men samtidig er der altså de borgerlige rettigheder. Dem løber vi ikke fra, og derfor får det virkning, når man bevæger sig baglæns væk fra de borgerlige rettigheder. Jeg siger ikke, de alle skal være opfyldt, for så var der ikke ret mange lande i den tredje verden, der skulle have støtte. Men man skal bevæge sig i den rigtige retning, og det er derfor, vi siger, at man skal vurdere og også være villig til at revurdere, hvis det går i den forkerte retning.

Revurdering kan ske på flere måder. Man kan gøre det således, at man ikke giver mere. Det er sket i nogle tilfælde, hvor vi har ladet det blive, hvor det er, og ikke giver mere. Der kan også være ved at nedskære for at markere, løfte pegefingeren og sige: Vi vil altså ikke være med til det her i al evighed. Egypten f.eks. er blevet kraftigt nedskåret inden for det sidste år.

Man kan også gå helt ud, som det f.eks. skete i de tre nævnte lande, men her vil jeg godt gøre opmærksom på, at de oplysninger, der er givet her fra Folketingets talerstol, efter min opfattelse ikke er korrekte. Vi efterlod jo ikke pludselig

folk i en situation, hvor de havde regnet med noget og ikke fik det. Vi fasede ud, og i Eritrea havde min forgænger besluttet udfasningen. Eritreas projekt, som fru Margrete Auken har interesseret sig for, var i to faser, og man havde besluttet ikke at gå videre end den anden fase. Det er sandheden om Eritreaprojektet, og jeg besluttede at følge det og sørge for, at det blev faset ud.

Udfasningen betød, at i de lande startede man ikke nye projekter. Man faser ud for ikke at skabe en vanskelig situation, for ikke at komme i den situation, at der er nogle, der regner med noget og har ret til at regne med det, fordi de har fået løfte om noget, men ikke fik det. Der kom ikke noget nyt til, det hedder en udfasning, og det er altså også en mulighed at gøre det på den måde. Selvfølgelig gør vi det så menneskeligt som overhovedet muligt, så det er regimet, der rammes, og borgerne rammes så lidt som muligt.

Så er der også den fjerde mulighed: man kan støtte det civile samfund og gå stærkere ind gennem ngo'erne, hvor det er muligt, og derved få bygget et alternativ op.

Til sidst – og det er altså også det sidste, jeg siger i dag, for der er ingen grund til at tærse langhalm på den samme diskussion, hvor emnet i øvrigt vistnok er et andet: Om Iran er der at sige, at man har opnået, at der skal en demokrati- og menneskerettighedsdialog ind som forudsætning for en handelsaftale, man har konstateret, at der er villighed til at gå ind i den, og der er på visse områder også villighed til at lytte til den. Jeg er helt enig i, at tilstandene bestemt ikke er acceptable, men det er derfor, vi går ind i en dialog for at få dem fremmet, og der opnås visse resultater. Så kan man altså ikke samtidig fordømme.

Kommer man så i den situation, at det ikke giver resultater, at dialogen viser sig at være mundsvejr, er det da klart, at vi vil være med til en resolution og på et senere tidspunkt komme med en resolution i FN's menneskerettighedskommission. Men det er ikke fair at opgive og fordømme 2-3 måneder efter, at det er startet. Tingene må hænge sammen. Man kan ikke gå i dialog med et menneske og samtidig sparke det bagi, for så er det ikke nogen dialog, og derfor må man altså se: Fører det til noget? Og fører det ikke til noget, skal det have også virkninger. Det er at revurdere.

Jeg tror ikke, denne diskussion vil føre os ret meget længere. Det væsentlige er, at jeg er tak-

nemlig for den debat, der har været. Jeg synes, den var vigtig, og der er altså bred enighed om, at uanset hvordan SF vælger at stemme i morgen eller ej – det afhænger jo lidt af, hvor træt fru Margrete Auken er i morgen – kan vi konstatere, at der er stor interesse for, at menneskerettighederne skal stå stærkt i vores udenrigspolitik og udviklingspolitik, at der også er en konsekvenstænkning i politikken, og at den naturligvis kan gå begge veje.

Kl. 17.15

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg står jo i samme situation som fru Margrete Auken. Jeg skal også meddele et eller andet til min folketingsgruppe, og derfor har jeg et spørgsmål til ministeren.

Vi har en situation, hvor vi er enige om, at der kan blive tale om, at man bliver nødt til at fjerne den bistand, der kan være med til at legitimere et regime. Det er vi enige om. Jeg forstår også, at vi er enige om, at der skal lægges vægt på at støtte ngo'er og ikke-regeringsafhængige muligheder for at kompensere befolkningen.

Jeg vil godt spørge: Er vi i virkeligheden ikke i den situation, at hvis vi har valgt at stoppe bistanden til et fattigt lands regeringsafhængige institutioner, har vi dermed i virkeligheden påtaget os en yderligere forpligtelse for at hjælpe den fattigste del af civilbefolkningen ad andre veje? Det er jo det, der ligger i hr. Jeppe Kofods tobensstrategi, og vi forsøger fortvivlet at få en krystalklar melding fra regeringen om, at det er den forpligtelse, vi har, og at det er den forpligtelse, Danmark vil arbejde ud fra fremover. Kunne vi bare få den melding fra ministeren, ville det ikke være så svært at gå til folketingsgruppens møde i morgen med en anbefaling.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Vi har en fælles interesse i at holde sammen på tropperne. Det vil jeg ikke bestride, det er også i SF's interesse, og vi har fulgt en meget fælles linje her.

Men vi savner altså at få en krystalklar tilkendegivelse fra regeringen af, at når man skal et regime eller en diktator, eller hvad det måtte være, som groft krænker menneskerettighederne, til livs – det behøver jo ikke at betyde, at man slår ham ihjel, men bare at man får ham væk – vil man samtidig være fuldstændig opmærksom på, at den fattige del af befolkningen ikke skal

lide yderligere. Det vil sige, at når man skal varetage menneskerettighederne i sin ulandsbistand eller for den sags skyld i det hele taget og skal sanktionere, straffer man ikke den svage part dobbelt.

Det er den tilkendegivelse, vi bare skal være helt sikre på, så vi kan sige, at vi har fået den. Det er ikke noget om det samme beløb på kroner og øre, det er der ingen der beder om, men kan vi få sikkerhed for, at regeringen gør sig denne dobbelte bestræbelse, når den vil sikre menneskerettighederne?

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

For god ordens skyld: Jeg vil sige det, så man ikke kan misforstå det, men det er altså uigenkaldeligt sidste gang, jeg går op og siger det samme, jeg nu har sagt tre gange. Der må også være en vis vilje til at høre efter og forstå, ellers kan man ikke forlange, at jeg skal blive ved med at gå herop.

Jeg har sagt: »At revurdere« betyder, at ved grove krænkelse skal man vurdere, hvordan man skal håndtere situationen. Man vil altså ikke legitimere regimet.

»Revurdere« betyder, at man ikke vil fortsætte med handlinger, som kan opfattes som en legitimering af regimet, og så er der flere muligheder. Man kan trække sig helt ud, hvis man mener, det er håbløst, og at der ikke er store muligheder for at ændre udviklingen ved at gå andre veje og der ikke er mulighed for at få et civilsamfund, f.eks. et ngo-samfund, til at fungere, fordi det kun giver et falskspilleri. Det kan også være en situation, hvor forholdene bliver værre for dem, som måtte blive hjulpet.

Man kan også gå ad ngo-vejen og bruge fortalervirksomheden, som vi jo har inden for »Partnerskab 2000«. Man kan lade beløbet stå stille, altså give det samme beløb, man kan også skære lidt ned, og man kan gå via FN i stedet for at arbejde bilateralt.

Kl. 17.20

Der ligger mange muligheder i ordet revurdere, men det betyder ikke »omlægge«, og jeg forstår til min tilfredshed, at det er fru Margrete Auken også enig i. Hvis man omlægger, betyder det jo bare, at man bruger det samme antal kroner og øre som før, bare på en anden måde, og det kan jeg ikke stå her og garantere. Det kommer jo an på, hvilke virkemidler man finder er de rigtige i situationen.

Det, det drejer sig om, er, at der skal være konsekvens, og så må man vurdere, hvordan man får den bedste situation for befolkningen ud af det. Man må bruge forskellige virkemidler, og det gør vi også, som jeg demonstrerede før ved at nævne, at bistanden til Kenya er sat op og bistanden til Zimbabwe ned.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):
Som tidligere meddelt vil afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse blive foretaget i mødet i morgen, torsdag den 8. maj 2003.

Meddelelser fra formanden

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 8. maj 2003, kl. 9.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.21
